

A TARTALOMBÓL:

BORSI LÁSZLÓ: Szeretnénk minél több filmet vetíteni az órákon, csak hogy nincs megfelelő mozigép. Fokozottabban fel kellene használni a laborát is az oktatásban, igen ám, de a magnók elpoptak. (Cikk a 3. oldalon)

HORVAI ANDRÁS: Ennél csak azok voltak rosszabbak, akik nap mint nap berúgtak, ezzel többek hangulatát elrontották. Nem ez volt a jellemző, nem ez volt az általános,

legfeljebb az összképet rontotta, hogy a közös programokat részeg fiúk üvöltözése közben kellett megrendezni. (Cikk a 2. oldalon)

LUX WALTER: Higgins és Shaw személyisége közti hasonlóság nyilvánvaló. A világot kicsit kívülről szemlélő cinikus és kíméletlen G. B. Higginset csak az teszi mégis bizonyos mértékig elfogadhatóvá, hogy mindezek mögött

a tanításnak, illetve az írásnak mint munkának a séríthetlensége és elsődlegessége húzódik meg. (Cikk a 6. oldalon)

MOLNÁR GABRIELLA: Véleményük nem változott; az eddigi legjobb vil. gazd. előadást hallották ebben a félévben — állítják. S hogy miért „csak” ennyien? — Nézd, negyed-ötöd évre eljutunk odáig, hogy ide tényleg csak

az jön el, akit ez érdekel. A többiek alszanak, reggeliznek, vagy a könyvtárban más témákkal foglalkoznak. (Cikk a 7. oldalon)

HORVÁTH NÓRA: A drágaságnak több oka is van, néha lehet a már-már túlzásnak tűnő luxus, amire kifejező példa, hogy egy kilogramm bélszín 110 dollárba kerül, igaz nem akármilyen, hanem amelyiket élő állat korában

sörrel itatták, sőt masszírozták is. (Cikk az 5. oldalon)

GESZTI MARGIT: Az ajtóknak és még mielőtt az utasok kiszálltak volna, egy fiú felugrik és befújja magát a tömegbe, majd azt látom, hogy a nagy rumliban, tülekedésben, gyors mozdulattal benyúl egy középkorú férfi nadrágjának farzsebébe. Jó ideig nem tudtam napirendre térni az ügy fölött. (Cikk a 7. oldalon)

Október öröksége

Hatvanegy évvel ezelőtt Pétervárot, a Néva folyón horgonyzó Aurora cirkáló ágyulóvése jelt adott a Téli palota elleni rohamra. A régi orosz naptár szerint 1917. október 25-én Oroszországban a „népek börtönében” győzött a szocialista forradalom.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom elméletileg a marxizmus-leninizmus győzelmét jelentette a reformizmus felett és gyakorlatilag a munkásosztály győzelmét a burzsoázia felett. Az Októberi Forradalom győzelme után Lenin úgy jellemezte a helyzetet, hogy „megkezdődött a világforradalom új fejezete, amelyben viselt háborúja” összefonódik az elnyomott gyarmati népek nemzeti szabadságharcának egész sorával. Ezzel megnyílt a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszaka.

Szovjet-Oroszországban új típusú hatalom jött létre, amely a föld egyhatodán megszüntette a kizsákmányolást, felszabadította az elnyomott nemzeteket és igazságos békét hirdetett. Megszakadt az imperializmus világot átfogó láncolata. A gyakorlatban is megdőlt a kapitalizmus öröknek kikiáltott értékrendje, amely természetesen tartotta, hogy a társadalom elnyomókra és elnyomottakra, gazdagokra és szegényekre oszlik.

Október világtörténelmi jelentőségét az első pillanattól bizonyította sokirányú kisugárzása. A forradalom győzelme a nemzetközi munkásmozgalomba döntő lökést adott a reformizmussal történő szakításnak. Ennek nyomán a világ legkülönbözőbb országaiban jöttek létre új típusú marxista-leninista, a demokratikus centralizmus alapján szervezett élcspartok. Az orosz bolsevikok diadala egy sor országban forradalmi hullámot indított útjára.

Az elmúlt hatvanegy év alatt alapvetően megváltozott a világ. Október igazságát minden tekintetben igazolta az élet, a világforradalmi folyamat töretlen előrehaladása. Létrejött a szocialista világrendszer, amely napjainkban a világforradalom fő erejét képezi, s mindinkább meghatározó szerepet játszik az emberiség sorsának alakulásában. A szocialista országok közössége szilárd támaszt jelent a másik két forradalmi osztagnak, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom számára. Az imperializmus gyarmati rendszerének a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével megkezdődött bomlása az 1970-es évekre lényegében befejeződött. A sikeres nemzeti felszabadító harc eredményeként közel másfél milliárd ember szabadult fel a gyarmati iga alól.

A megtett út rendkívül nehéz volt, ám a világ első szocialista állama sikerrel állt minden próbát. A Szovjetunióban lélepfűlt a szocialista társadalom, s megkezdődött az átterés a nagyszerű végső cél megvalósítására, a kommunizmus építésére. A Szovjetunió az örökös elmaradottságot leküzdve és az ellenséges környezet állandó fenyegetésével dacolva korszerű, a tudomány legújabb vívmányaira támaszkodó ipart és mezőgazdaságot hozott létre. A szovjet tudomány a világ élvonalában halad, a kozmikus térséget ostromolja.

Az októberi forradalom meghatározó befolyása az emberiség sorsának alakulására elvitathatatlan, azt az osztályellenség sem képes tagadni. Ezért támadja dühödten emléket több mint hat évtizede, meghamisítva lényegét, cáfolva példájának egyetemes érvényét. A kommunizmus vállalkozás és folytatás október öröksége.

Hatvan évvel ezelőtt Magyarországon a Nagy Októberi Szocialista Forradalom példája ösztönözte a feudális nagybirtok és a feltörekvő burzsoázia mindinkább összefonódó uralmával történő szembefordulást. A forradalmi harc során, 1918. november 24-én megalkult a munkásosztály új típusú marxista-leninista élcsparta, a Kommunista Magyarországi Pártja. A párt vezetésével a polgári demokratikus forradalom továbbfejlődött. 1919. március 21-én kikiáltották a magyarországi Tanácsköztársaságot, létrejött a proletáriátus diktatúrája, amely a demokrácia minőségileg magasabb fokát teremtette meg a munkások, a dolgozó parasztok és az értelmiség számára.

A proletár hatalom leverését követően az illegálisba kényszerített kommunista párt tartotta ébren a forradalmi harc eszméjét. Szervezte, vezette a dolgozók küzdelmét a fehérterrorral szemben, a népfelkeltés jegyében mozgósította az antifasiszta erőket, ösztönözte, irányította az ellenállási mozgalmat.

Magyarország felszabadulása után a kommunista párt állt a nemzeti-társadalmi felemelkedésért folytatott küzdelem élére. Fontos állomása volt ennek a két munkáspárt, a kommunista és a szociáldemokrata párt egyesülése a marxizmus-leninizmus elvein alapján.

Az 1956-os ellenforradalmat követően a magyar munkásosztály újjászervezett élcsparta, a Magyar Szocialista Munkáspárt biztosította a pártélet lenini normáinak érvényesülését, elvi alapokon helyreállította a párt és a nép közötti bizalmat, megszilárdította a munkáshatalmat. Napjainkban a kommunista három nemzedékét alkotó párt az ország sajátos nemzeti viszonyaira alkotó módon alkalmazza a marxizmus-leninizmus általános érvényű tanításait. Elvi politikájának következetes megvalósulása biztosítja a belpolitikai életünk kiegyensúlyozottságát, ez teszi lehetővé a töretlen fejlődést. Tapasztalataink bizonyítják, hogy a leninizmus öröze, alkotó alkalmazása és szüntelen továbbfejlesztése nem a kegyelet dolga, hanem objektív szükségesség, a szocialista építés sikereinek a forrása.

dr. Bethlendi László
pártbizottsági tag

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XX. ÉVFOLYAM, 18. SZÁM

ÁRA: 80 FILLÉR

1978. NOVEMBER 2.

KÉSZÜLŐDÉS AZ IFJÚSÁGI PARLAMENTRE

RÉSZLET A KISZ-BIZOTTSÁGNAK a párt VB előtti, az érdekvédelmi képviselői munkát értékelő beszámolójából:

„Oktatók és hallgatók körében egyaránt felmerült az a kérdés, hogy ha a képviselői rendszer a mindennapok gyakorlatában jól működik, akkor van-e tényleges funkciója az ifjúsági parlamenteknek. Véleményünk szerint a kérdés ilyen felvetése helytelen: a demokratikus jogok gyakorlásának elengedhetetlen feltétele mind a közvetlen, mind a közvetett demokratikus intézmények létezése. Természetesen az ifjúsági parlament kontrollja is a képviselői rendszernek, de elsősorban kiegészíti azt, fontos fóruma a hallgatók legszélesebb körű tájékoztatásának mind az egyetem (kar) legfontosabb ügyeiről, mind pedig a képviselői rendszer működéséről, eredményeiről és problémáiról; ugyanakkor az állami vezetés tájékozódhat a hallgatók leginkább foglalkoztató kérdésekről, a képviselői rendszer pedig fontos útmutatást,

segítségét és javaslatot kaphat további munkájához. Mindez megkívánja az állami vezetés és képviselői rendszer együttműködését már az előkészítés folyamán.”

A KISZ-bizottság a parlamentekre való felkészülés tervével az idézett beszámoló, az egyetemi ifjúságpolitikai intézkedési terv és az 1976. évi parlamentek tapasztalatai alapján készítette el. Abból indulunk ki, hogy milyen politikai, felkészítési, képviselői és mozgósítási feladataink vannak.

POLITIKAI FELADATUNK minél szélesebb körben és minél mélyebben megismerni a párt ifjúságpolitikai határozatát, az ifjúsági törvényt és annak eddigi egyetemi megvalósulását, a KISZ érdekvédelmi jogosítványait. Nagyon fontos, hogy ne csak kérdezzünk és válaszokat várjunk a parlamenten, hanem részt is vállaljunk az egyetemi feladatok megoldásában.

Mindez persze nem a parlamentekhez kapcsolódó „kampányfeladat”, hiszen

„hétköznapi” munkánknak is ez az alapja. Egy ilyen fórum azonban széleskörűségénél fogva különösen jó lehetőség a propagandamunkára éppen úgy, mint közös dolgaink átgondolására. Ezzel természetesen nő felelősségünk a parlamentekre való felkészülésben.

Mindenekelőtt a tájékoztatásról: a nyári vezetőképző táborban a szeptember 23-i vezetőképzésen az alapszervezeti titkárok megkapták az alapszervezeteket (ifjúságpolitikai határozat, helyi intézkedési terv), szó volt az ifjúsági parlamentekkel kapcsolatos politikai célkitűzéseinkről, alapszervezeti feladatokról. Az alapszervezeti érdekvédelmi- és tanulmányi felelősök, valamint a tanszéki képviselők közös részortékeztetésen ezeken kívül a parlamentek alapszervezeti előkészítését szolgáló taggyűlések lebonyolításának konkrét feladatairól is szó esett. E taggyűlések vitaanyagául kiadtunk egy vitavázlatot a szakmai-tanulmányi munkáról, kiadtuk az érdekvédelmi-képviselői munkáról szóló

beszámolót és az egyetemi ifjúságpolitikai intézkedési tervet.

Ezekkel az anyagokkal a tájékoztatás túl az is célunk, hogy orientáljuk a felkészülést. A parlamentek eredményessége múlhat ugyanis azon, hogy ott vetjük-e fel a problémákat, ahol azokra választ adhatnak, és ahol megoldásukra lehetőség van! Ezért nagyon fontosak ezek a taggyűlések, hiszen a problémák ilyen szempontból történő „szelékciója” csak az alapszervezetekben végezhető el. Ebben van az alapszervezeti vezetőségnek legnagyobb felelőssége.

Jó lenne tehát, ha a kari parlamentre javasolt azok a folyó oktatással kapcsolatos, mindössze egy vagy néhány csoportot érintő problémák jutnának el, amelyek megoldása az alapszervezeti vezetőség minden próbálkozása ellenére sem sikerült. A kari parlamenteken elsősorban az oktatás tartalmi kérdéseivel, a szakmai-tanulmányi munka feltételeivel, kari és szak-

(Folytatás a 2. oldalon)

Nemzetközi tudományos ülésszak a KMP 60. évfordulója alkalmából

„A személyi kultusz időszakának dogmatikus gondolkodása a marxista pártot lényegében kizárta a tudományos vizsgálódás köréből. A pártról főleg csak lírai hangvételben és méltatlanul illet szólni. Valóságos képét egy erősen idealizált és misztikummal hajló képpel helyettesítették. Jellemző volt az illúziókat keltező feltevések és az üres frázisok hangoztatása. (2.)”

EGYETEMÜNK TUDOMÁNYOS szocializmus tanszéke és a Varsói Közgazdasági Főiskola politikai tudományok alapja tanszéke november 3-án vitatást rendezett. A vita és az előtte elhangzott rövid megemlékezés a KMP megalakulásával, társadalmunk mai politikai vezetői közösségével, a kommunista párttal és a vele kapcsolatos gyakorlati és elméleti kérdésekkel foglalkozott. Az öt referátum: Tadeusz Stepień: A párt vezető szerepe a fejlett szocialista társadalom kiépítésében (1.); Jolanta Polakowska-Kujawa: A párt szerepe a szocializmus elméleti és gyakorlati egységének megvalósításában (2.); Poller Imre: A marxista párt fejlődése a párton belül keletkező ellentmondások feloldása és leküzdése útján (3.); V. Szabó Mária: A párt munkásfilosófájának kérdéseiről (4.); Vass László: A demokratikus centralizmus néhány vonatkozásáról (5.).

Az előadónak és a vita résztvevőinek közös alapállása volt, hogy a szocializmus politikai rendszerének és a párt politikai irányító funkciójának kérdése az elmúlt néhány év tapasztalatai alapján aktuális elméleti témává váltak. A magyar és lengyel megközelítések jól kiegészi-

tették egymást, ugyanakkor vitára adtak alkalmat.

A MAGYAR NÉZŐPONTRA az volt a jellemző, hogy a párt kérdését a munkásosztályhoz való viszonyában vetette fel elsősorban; a párt és a marxista elméleti megismerés, az igazság és annak megvalósíthatósága közötti feszültségek. E feszültség helye a politika. A politika, melynek tagolódása sohasem automatikus következménye és mechanikus kifejeződése a gazdasági jellegű osztálytagozódásnak. A párton belül keletkező ellentmondások végső soron innen, a politika területéről származnak. „A politika lételeme a társadalom megosztottsága, az osztályjellegű társadalmi tagozódás. A politikában társadalmi ellentétek, lényeges és jelentős különbségek tükröződnek. De a politikát az olyan vonások is jellemzik, mint az erőteljes szándékosság, a nagyfokú és kifejezett igazságszerelmesség, az elért pozíciók biztosítására és továbbiak megszerzésére irányuló határozott törekvés, stb. Ezek a markáns jellegzetességek a politika valamennyi gyakorlati megnyilvánulásánál előtérbe kerülnek és elfedik a politika mélyebb régióiban lezajló történéseket; így egyebek mellett a belső ellentmondások

(Folytatás a 4. oldalon)

Megvan a „vezérkar”

Elsős KISZ-küldötttertekezlet

A Makarenkó utcai kollégium színháztermében zajlott le október 25-én az első évfolyam vezetőségválasztó küldöttgyűlése. A huszonnégy csoport mindegyikét három-három küldött képviselhette, közülük nyolcvanhaten jelent meg. A küldöttgyűlés elnöke Gyömrei Gábor, a KISZ VB első évfolyam felelőse volt. Bevezetőjében emlékeztetett a golyák eddigi közös rendezvényeire; a golyatáborra, a közhelyi kirándulásra, a szüretre, majd a választás fontosságát hangsúlyozta.

A vezetőség megválasztásával az évfolyam saját kezébe veszi ügyeinek irányítását, nélkülözhetetlen elkövetkezései megvalósításához, kialakíthatja akcióprogramját. Ettől kezdve az instruktorok, valamint a kari évfolyamfelelősök a második vonalból figyelik, szükség esetén segítik a munkát, a problémák megoldását.

A bevezető után megkezdődött a jelölőbizottság által készített jellemzések megvitatása. Először a titkárt kellett megválasztani. A jelölő bizottság Szöke Miklóst javasolta erre a tisztségre. Záporoztak a vélemények mellette és ellene. Szinte csak fiúk szóltak hozzá, szívesen érveltek egy-egy, a katonaszkodás alatti epizódra hivatkozva. A vita néha személyeskedővé vált, elvi síkra terelődött, főleg amikor a titkári funkcióra Verbó Sándor személyében újabb jelölt került szóba.

A szavazás az első fordulón nem hozott eredményt (egyikük sem érte el a szük-

séges kétharmados többséget). Az ismétlésnél már 50 százaléknál plusz egy szavazat is elég volt. Az évfolyamvezetőség titkára Szöke Miklós, az 5-ös csoport tagja lett.

A jelölőbizottság jellemzése szerint, nagy mozgalmi tapasztalattal rendelkezik, jó általános képessége van, a problémák iránt fogékony, népszerű, társai tisztelik.

A titkárválasztás után a vezetőségbe javasolt hallgatók jelölése, jellemzésük megvitatása következett. A jelölő bizottság által javasolt diákok vita nélkül, vagy néhány hozzászólás elhangzása után simán kerültek fel a jelölőlistára. Egy esetben csaptak össze élesen a vélemények. Ressler Bélánál. Támogatói végül kevesen voltak ahhoz, hogy „felsegítsék” a megválasztandók listájára.

A küldöttek ekkorra talán már fáradtak voltak, mindenestre a jelenlévők szóbeli javaslata alapján gyakorlatilag véleménycsere és vita nélkül aránylag sokan kerültek fel a listára.

A választás első próbálkozására sikeres volt: az elsődleges évfolyamvezetősége a választás eredményeként Szöke Miklós titkár, Verbó Sándor, Balogh László, Brecka Éva, Kovács Katalin, Nádházi Ágnes, Balyó László, Dudás Géza, Nagy Zoltán. A fiú többségű vezetőségben három párttag hallgató van.

A golyák új vezérkarának elképzeléseik megvalósításában sok sikert, ötletet és aktív KISZ-tagságot kívánunk!

m. g.

Meghívó

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 61. évfordulóját egyetemünk oktatói, hallgatói és dolgozói november 3-án, pénteken ünneplik meg az aulában. A 14 órakor kezdődő programban a Himnusz után egyetemünk énekkara Szostakovics: Halálraítéltek című művét éneklé el, utána az egyetem Irodalombarát Köre Rozsnyosztovszkij Requiem-jéből ad elő részleteket. Ezt követően Bethlendi László pártbizottsági tag ünnepi beszédét hallgathatjuk meg, majd ismét az énekkar két produkciója következik (Tulikov: A szovjet ifjúság dala és Szvesnyikov: Szülőföldem). Ezután egy negyedéves hallgató Lengyel Erzsébet szavalja el Radnóti Miklós: Himnusz a békéről című költeményét. A változatos összeállítást Hacsaturján Kardtáncra és végül az Internacionálé zárja.

Mindenkit szeretettel várunk az ünnepségre.

Egyetemi Pártbizottság

A POLVAX-on Rác Pál a párt nemzetközi kapcsolatairól beszélgetett a résztvevőkkel

A POLVAX első vendégegyüttese a Kaláka volt

Új golyák — új golyabál

Hát persze! Az idén is lesz golyabál, s máris élénkebb a mozgólódás, mint tavaly ilyenkor, ugyanis nem „egyszemélyi felelőse” van — a Közművelődési Titkárság részéről —, hanem az első évfolyamosok is aktívan, konkrét feladatokat vállalva szervezik a november 18-i golyabált.

Hogy a tavalyi milyen volt, azt tudjuk — itt hadd ne véleményezzük.

De milyen lesz az 1978-as? Rév András II. évfolyamos instruktor válaszol:

— Már az elsős táborban felvetődött a gondolat, hogy idén az elsősök szervezzék meg a golyabált. Október elején jónéhány elsős csoporttal összeültünk, s tisztáztuk, hogy mi az, amit nem szeretnénk — okulva a tavalyi golyabálból. Ezután dönték az ötletek: műsorokról, meghívandó előadókról, énekesekről, színdarabokról, s egyéb új programok (18-as), de a többiek is lelkesen belevetették magukat a szervezésbe: akkor jött a hír, ezt így nem lehet, a Közművelődési Titkárság az illetékes golyabál ügyben. Nem lankadtunk, megkerestük Linka Ágít, akivel egyeztetettük javaslatainkat. Nagyon rugalmasan kezelte a dolgot, természetesen örült is, hogy vannak ötleteink, segítünk neki, nem kell mindent egyedül csinálnia.

Most ott tartunk, hogy este 7-től éjjel 2-ig készen van az esti program váza, a fennmaradó időre pedig még várunk az elsősöktől újabb javaslatokat. A meghívók már a nyomdában vannak.

— Mi lesz más a tavalyi golyabálhoz képest?

— Reméljük, hogy minden. Elsősorban azt értem ezalatt,

hogy igazi golyabál lesz, mindenekelőtt a golyáknak, a golyákért; s nem lesz egy rossz hangulatú szombat esti buli. Csak meghívóval lehet majd bejönni, ami közgazdosoknak 20 forint lesz; szeretnénk, ha nem lennének idegenek. (Például egy kis „taktikai” fogás: háromféle plakátot csinálunk. Az egyik faján rajta lesz, hogy zártkörű a golyabál, s a „riasztó” programokat írjuk rá: ünnepélyes megnyitó beszéd, golyaeskü stb. Tervezünk egy oiyat, amit más egyetemre viszünk el — nekik egyébként 30 forint lesz a beugró. S a harmadik félt saját felsőbb éveseinknek szánjuk, reméljük, sokan jönnek majd el közülük, mert úgy lesz igazi közgaz-golyabál, ha a résztvevők többsége közgazos. Ugy gondoljuk, egy ilyen rendezvény lenne a legalkalmasabb arra, hogy a golyák összejöjjenek, megismerkedjenek a felsőbb évesekkel, de ez nélkülük nem megy.)

Persze a hagyományos, jól bevált műsorokról mi sem mondunk le: lesz megnyitó tánc, disco, rajzfilmvetítés, az Anonymus együttes játsszik majd, s november 19-e első órája a Neoprimitív, új műsoruk „Ösbemutatóját” láthatjuk. Újdonság, hogy szervezünk görög tánccházát, éjfélkor ünnepélyes esküvétel lesz a golyáknak — persze egy golyabáli hangulathoz képest lesz csak ünnepélyes —, s több apró, reméljük kellemes időtöltő ötletünk is van még. Ezeket majd helyben!

Ennyit tehát a golyabálról előzetesen. A kezdeményező lendület megvan az első évfolyamban, s ez a rendezvény igazán olyan lesz, amilyennek ők megszervezik — maguknak. Egressz!

Készülődés az ifjúsági parlamentre

(Folytatás az 1. oldalról)

problémákkal kellene foglalkozni. Ezen belül konkrétan javasoljuk értékelni: — a szakmai-tanulmányi és tudományos munka fegyelmének színvonalának és feltételeinek helyzetét —, a szakmai gyakorlatok és a szakszemináriumok gondjait —, a TDK mozgalom „kötő”-jellege kialakításának lehetőségeit —, a KISZ érdekléppeseleti munka helyzetét, problémáit.

A felkészüléssel szemben ettől a parlamenti ciklustól kezdve új követelményeket támaszt az, hogy a parlamentek jogkörre jelentősen kibővült. Szavaznia kell majd a kari parlamenteknek az ifjúsági törvény kari végrehajtásáról szóló beszámoló elfogadásával kapcsolatban. Az egyetemi parlament az egyetemi szintű beszámolón kívül állást kell, hogy foglaljon az egyetemi pénzeszközök ifjúsáspolitikai célokra való felhasználási tervéről is. Az ifjúsági törvény végrehajtását szolgáló intézkedési terv kiadásával kapcsolatban pedig egyetértési joga van. Mondani sem kell, hogy mindez mennyire megnöveli a résztvevők személyes felelősségét! A felkészülés érdekében a beszámolókat tartalmi kivonata meg fog jelenni a Közgazdászban, az egyetemi intézkedési és pénzfelhasználási tervet minden egyetemi parlamentre delegált küldött megkapja majd.

RÖVIDEN A LEBONYOLÍTÁSRÓL: Az általános és a kereskedelmi kari parlamentek november 15-én lesznek, az ipar kari pedig november 22-én. Ezeket a kar valamennyi hallgatója számára biztosítani kell a részvétel lehetőségét. Az I. évfolyamosokat egyenként vagy csoportosan bármelyik kari parlamenten szívesen látjuk, sőt el is várjuk őket!

Az egyetemi parlamentre, amely december 6-án lesz, minden alapszervezetnek (az elsősöknek is) két küldöttet kell választania. Küldötti joguk még a KISZ-bizottság, a kari vezetőségek, az I. évfolyamvezetőség tagjai, valamint az egyetemi tanács és a kari tanácsok hallgató tagjai. A küldöttek részvetele az egyetemi parlamenten és saját karuk parlamentjén kötelező. Ugyanakkor az egyetemi parlament is nyilvános, azon bárki részt vehet.

És bár a parlamentekre — állami fórum lévén — formálisan nem a KISZ-bizottság jogosult meghívót küldeni, hadd írjam ide mégis: mindenkit — tanárt és diákot, küldöttet és nem küldöttet, harminc éven alulit és harminc éven felülit — szeretettel várunk!

Németh Gyöngyi

III/ágrár

a KISZ-bizottság érdekvédelmi felelőse

Első elkekeredéseimben

Írom ezt a cikket. Hogy miről? Tulajdonképpen az elsősökről (szándékosan kerülöm a golya szót), de nemcsak magunkról. Az ötletet a szüretem kaptam. Most ne azt várjátok, hogy élménybeszámoló írok róla, mert azt hiszem, azt már mindenki meglehetősen unja, csak megpróbálok néhány dolgot elmesélni a bugaci elsősökről és azt hiszem, általánosítva rólok. A téma talán nemcsak az elsősökre igaz, de az ember elvárnia, hogy akik frissen bekerülnek az egyetemre, gondolatokkal, ötletekkel, „világmegváltó” tervekkel jöjjenek.

E helyett mi van? Ez a tábor megadta a választ. Igénytelenség, nagyfokú fantáziátlanúság, sőt időnként az intelligencia jelei is alig mutatkoznak meg. Erre példaként csak azt említeném meg, amikor az egyik ebédnél a szakácsnő megjegyezte: „az utolsó paraszt is különbül áll sorba, mint maguk”.

Az igénytelenségről annyit, hogy néhány helyen mindössze az volt a legfőbb óhaj, hogy legyen disco (persze, a legtöbbben még ezért sem tettek semmit). Ennél csak azok voltak rosszabbak, akik nap mint nap berúgtak, ezzel többek hangulatát elrontották. Nem ez volt a jellemző, nem ez volt az általános, legfeljebb az összeképzett pontotlanság, hogy a közös programokat részleg fiúk üvöltözése közben kellett megrendezni. Kétségtelenül a közös programok nem túl fényesen sikerültek. De miért? Mert csak néhány csoportban voltak olyanok, akik szórakoztatott, ötleteset, egyáltalán valamit akartak csinálni. Erre többen mondanák azt, hogy nem volt igény a közös összejövetelekre, mert a csoportok magukban akartak lenni, de vajon nem azért voltak együtt (már ahol együtt voltak), mert más lehetőséget nem értek?

Egyik este mindegyik csoportot meglátogattam. Elkekerítő volt látni azt az unatkozást, amivel találkoztam. Egyszerűen szomorú, hogy 19 éves fiatalok elvárják azt, hogy őket szórakoztassák, nincs bennünk annyi érettség (?), hogy rájöhjének: szórakoztatni magunkat magunknak kell.

Ide ötletek kellene, lendület, akarni kell azt, hogy valami szülessen, „majd én megmutatom” hangulat. Mi volt helyette? Saját magunknak teremtett unalom, szokásos esti ötlettelenség, esetleg olyan játékok, amiket már mindenki un. Nem a tábor vezetőségétől, vagy az instruktoroktól kell csodát várni ahhoz, hogy bármit is élvezhessünk, vagy akár kritizálhassunk, ahhoz tenni kell valamit.

Akik ezt a tábort szídják, csak arra gondoljanak, hogy ők mit tettek azért, hogy jobb legyen. Vajon hová vezet ez az ötlettelenség, igénytelenség, a lendület hiánya? Ha már 19 éves korban nincs valakinek ötlete, nincsenek igényei, csak elvárásai, később mi lesz? Szeretném, ha lenne megoldás, ha lennének (márpedig biztos, hogy vannak, akik hasonlóan gondolkoznak mint én) olyanok, akik tenni akarnak, jó hangulatot csinálni, jó első évfolyamot, és ezek az emberek megtalálják egymást. Ha ez a társaság összejönne, talán magával tudná ragadni azokat, akik most közönyösen és érdektelenül, saját ötlettelenségük miatt unatkozva töltötték el ezt a hetet.

Persze, az volna a legjobb, ha ezt a cikket megcáfolnák, és nemcsak szavakkal, vagy válaszokkal, hanem programmal, ötletekkel.

Mert kell megoldást találni!

★

Ha úgy érzed, hogy értelme van egy erről folytatott vitának, akkor — a zsibiben, a lépcső környékén lesz egy boríték — abba dobj be egy papírt.

A reagálástól függően sor kerülhet egy nyilvános vita megrendezésére.

Horvai András
I. éves hallgató

KPVCS

A középiskolai politikai vitakör csoport várja azokat, akik szívesen részt vennének olyan KISZ-munkában, amelynek célja a középiskolások számára történő politikai, közgazdasági ismeretterjesztés. Jelentkezni lehet a zsibongó és a II. emelet közötti lépcsőfordulóban kifüggesztett plakáton, vagy szerdánként 14 órakor a 389. teremben, ahol részletesebb ismertetést is adunk.

SAPTÓRIGYELŐ

Személyi hírek, közéleti tevékenység

Dr. Palánkai Tiborral „Piacok Európában” címmel interjúút készített több megyei hírlapunk munkatársa. „Kontinentünkön a különböző társadalmi rendszerű országok kereskedelme húsz évvel maradt el a lehetőségektől...” állapítja meg egyetemünk docense, rektorhelyettese. A cikke e megállapítás tükrében elemzik a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok lehetőségeit. (Csongrád Megyei Hírlap szept. 28., Fejér Megyei Hírlap szept. 26. és Népújság (Heves) okt. 3.) A Népszabadság okt. 5-i száma „Magyar Hónap Macomban” címmel hírt ad arról, hogy a franciaországi Macon városban magyar hónapot rendeznek. A rendezvénysorozat keretében — többek között — gazdasági kérdésekkel foglalkozó kerekasztal-értekezlet tartanak, melyen Dr. Timár János professzor is részt vesz. Érdekes, és figyelemreméltó kezdeményezésről olvashatunk a Pest Megyei Hírlap szept. 12-i számában. A dunavarsányi Petőfi Termelőszövetkezetben nagy hangsúlyt helyeznek dolgozóik általános és szakmai műveltsége felőledésének elősegítésére. Ennek érdekében külön köz-művelődési tanácsadóit foglalkoztatnak, Csomor Józsefet, filozófiai tanszékünk munkatársát. A Népszava október 4-i számában arról olvashatunk, hogy megkezdődött a társadalmi vita az állami pénzügyekről szóló jogszabálytervezetről, mely egy év múlva kerül az országgyűlés elé. Dr. Dobrovits Iván egyetemünk docense is részt vett e törvényjavaslat kidolgozásában. Az ismertetett javaslatot követően élénk vitában szót kért dr. Szabó Kálmán akadémikus, s hangsúlyozta, hogy „a törvénytervezet növeli a parlament szerepét az ország pénzügyi kérdéseinek eldöntésében...” A vállalati üzletpolitika főbb kérdéseiről tanácskoztak a nemzetközi jellegű konferencia résztvevői a Tolna megyei Tengelcén, melynek rendezéséből részt vállaltak egyetemünk belkereskedelmi és piacutató tanszékei. (Dunántúli Napló szept. 21.)

Könyvismertetések

Az Élet és Irodalom szept. 2-i számában Zöldi László készített interjúút dr. Juhász Gyulával, egyetemünk diplomácia történelmi professzorával. A beszélgetésre az adott alkalmat, hogy az elmúlt hetekben jelent meg dr. Juhász Gyula összeállításában a Magyar-brit titkos tárgyalások 1943-ban c. dokumentumgyűjtemény, mely a második világháború egyik érdekes mozzanatát mutatja be. India gazi dasága a címe dr. Surányi Sándor legújabb könyvének. „A szerző művében olyan kérdéseket feszeget, amelyek megválaszolása nemcsak India, hanem a legtöbb fejlődő ország, sőt az egész emberiség jövője szempontjából nagy jelentőségűek” hangsúlyozza Lévai Imre a Figyelő szept. 20-i számában. A Könyvtáros c. folyóirat szeptemberi számában hívja fel a figyelmet a Központi Könyvtár kiadásában a közeljövőben megjelent Doktorai Értekezések a Marz Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen, 1975—1976 c. bibliográfiá legújabb kötetére.

Oktatás, képzés, továbbképzés

A Közgazdasági Továbbképző Intézet két tanfolyamát emeli ki az Esti Hírlap szept. 12-i és a Világ gazdaság szept. 8-i száma. A számítástechnikai gazdaságtana c. tanfolyam a számítástechnikai szakemberek. Az iparvállalatok ügyviteli és tervtári mikrofilmes rendszerének tervezése és szervezése c. tanfolyam pedig a mikrofilmtechnikai szakemberek utánpótlását kívánja biztosítani.

Kutatások, felmérések

Együttműködési szerződést írt alá dr. Trethon Ferenc munkaügyi miniszter és dr.

Berend T. Iván egyetemünk rektora. Az együttműködés célja, „az egyetem oktatási és kutatási munkájának támogatása és az, hogy az egyetemen képzett munkaügyi, szervezési szakemberek a gyakorlatban jól hasznosítható ismereteiket. Együttesen határozák meg az egyetemi kutatások irányát, hogy azok eredményei a minisztérium munkáját is fokozottan elősegítsék” — írják napilapjaink, többek között a Népszabadság szept. 1-i száma. A Magyar Nemzet szept. 15-i és okt. 8-i száma piacutató tanszékünk kutatási eredményeit ismerteti. Tanszékünk munkatársai vizsgálatot végeztek a lakáshelyzet problémáira, valamint a család-gazdálkodási szokásokra vonatkozóan. A szerzett tapasztalatokról dr. Hoffmann Istvánné számolt be. „Minél több konzervet eladni — Szín és ízlés — Jelentés az év végéig”, ezek az alcímek jelzik a legfontosabb feladatokat, melyek optimális megoldására a Konzerv és Paprikaipari Kutató Intézet szintén piacutató tanszékünket kérte fel, hogy a helyzet feltárására szükséges adatfelvételt készítsen. (Magyar Konzervipar aug. 23.)

Dolgozóink, hallgatóink voltak

Végző búcsút vesz az Élet és Irodalom szeptember 16-i számában Bati László kandidátustól, egyetemünk volt oktatójától. A Néphadsereg szeptember 23-i száma pedig Mácsay Tivadar ezredestől búcsúzik. Mácsay Tivadar nemcsak hallgatónk volt, hanem egyetemünkön mint párttitkár és kormánybiztos is tevékenykedett.

Csonka Éva

Kinevezés

Az egyetem vezetése megbízta Zalai Ernőt a népgazdaság szervezése tanszék adjunktusát a Nemzetközi Kapcsolatok titkári teendőinek ellátásával. Feladata a nemzetközi kapcsolatokkal összefüggő tartalmi munkában és szervezésben való részvétel.

KÜLÖNBSÉG

Az egész akár egy kintlan tanmese is lehetne. Milyen furcsa, hogy meg is történt. Bár tulajdonképpen hétköznapi az eset...

Közülünk valaki nemrég egy bübajos kisgyermek mamája lett, s mikor sor került a szüretre, nem tarthatott a többiekkel — itthon maradt apró ponyvát istápolni. Így persze perzent sem kereshetett, pedig talán rájuk fért volna; férje is egyetemista, és szüleitől távol élnek mindketten.

De nem hiába tagja az ifjú mama csoportjának, és nem hiába nevezi magát közösségnek ez az „államilag” összeválogatott társaság: elvállalták, hogy lehetőleg minél több elmennek szüretelni, ügyeljenek jól dolgozni, s a keresetük egy részét átengedik az ifjú családnak.

Igy is történt — és ezzel „tanmesénk” lényegében véget is ért. És habár a mese kivételesen igaz, túlbuzgóság lenne az esetet dicsőséges hőstettként ünnepelni. A felajánlás is, a megvalósítás is minden pátozz nélkül született, és egyikünk sem tart igényt hozsannára.

Csupán az az elgondolkodtató, hogy mekkora különbség van az egyes csoportok között — azok között, akik alkalmasint egy ilyenre is elszánják magukat, és azok között, akik még arra sem voltak képesek, hogy egy héty együtt maradjanak. (nemhogy dolgozzanak...), sőt, a jelentős rész már eleve el sem jött...

De hát ez már egy másik tanmese tárgya.

—15

A régi gárdával — új célokért

Beszélgetés az orosz tanszék új vezetőjével

Egy orosz tanár újságot a minap, hogy mennyire megváltozott a légkör a tanszéken, s hogy milyen jó érzéssel láttak munkához az idei tanévben. A kollektíva élére ugyanis új vezető került.

Palásti Sándorné, a „Fényes szelek” nemzedékéhez tartozik, Debrecenben született, 1946-ban, középiskolás korában kapcsolódott be a NEKOSZ munkájába, igazgatója volt a Gorkij Népi Kollégiumnak. AZ ELTE (illetve akkor még Pázmány Péter Tudományegyetem) filozófia-észtaika — orosz szakán tanult, de közben Rudast is hallgatta a közgazdasági és a Kultúrális Kapcsolatok Intézetének lengyel referatúráján is. De mindig tanítani akart, ez vonzotta igazán, 1964-ben aztán teljesült a vágya: főállású oktatóként bekerült az egyetem orosz tanszékére. Élete továbbra is mozgalmos, változatos, színes maradt. Funkcióit, feladatait még felsorolni is hosszú: volt pártbizalmi, szakszervezeti titkár, tanszékvezetőhelyettes, a nyelvigenyes szakok felelős, laborfelelős, és ő intézte a krasznodári tanulmányutakat. Szereti, ha sok a munka. Most igazán nem panaszkodhat, akad dolga elég. Terveiről, a tanszék előtt álló feladatokról beszélgettünk a tanárnővel.

— Hogy fest jelenleg a tanszék személyi állománya?

— Huszonkilenc belső és harminc külső tanárt foglalkoztatunk. Ez nem túl kedvező arány. Szeretnénk a belső számról harminchat-harminchétre emelni, s egyidejűleg a külsősök arányát 25–30 százalékra csökkenteni. Erre van lehetőségünk, kaptunk is rá ígéretet az egyetem vezetésétől. Évente három embert venénk fel, akik között tapasztaltabbak és fiatalok is lennének.

— Korábban gondot jelentett a hallgatók számára, hogy a különböző félévek anyagai nem nagyon épültek egymásra, ugrások, kapkodások jellemezték az oktatást. Lesz-e változás a jövőben?

— Igen! Kifolgozunk egy úgynevezett komplex tananyagrendszert, melynek az a lényege, célja, hogy hosszú időn keresztül egységes oktatást valósítsunk meg, azonos feltételeket teremtsünk mindenki számára és így a követelményeket is egységesítsük. Eddig ugyanis az volt a rendszer, hogy minden szakon és szakágazaton különböző anyagot tanítottunk. Most ez úgy módosul, hogy a nyelvigenyes szakokon az első három évben ugyanazt tanulja mindenki, s csak a negyedik évben kapnak sajátos, speciális képzést a különböző szakos hallgatók. Elsőben a nyelvtani alapokra, szókincs-bővítésre, a beszéd- és olvasáskészség fejlesztésére helyezük a hangsúlyt, általános, mindennapi témákon keresztül. A második évben országismereti tanulmányokat folytatnak a diákok (ezekhez oktató filmek is rendelkezés-

re állnak), míg a harmadikban az általános gazdaságpolitikával foglalkozunk, olvasmányosan, szórakoztatóan és színtelen filmek segítségével. Szűkebb, szakágazati témák kerülnek terítékre negyedikben, így külön könyvből tanulnak majd a külkeresek, a nemzetköziesek és a közlekedés szakosok. Ezt az oktatási rendszert az 1979/80-as tanévben szeretnénk bevezetni; persze, ez az új könyvek megjelenésétől függ. Tervezünk tananyagvitát is, amelybe természetesen majd bevonjuk a felsőbbéves hallgatókat.

— A szaktanszékek mennyire segítik majd az önök munkáját?

— Több elképzelésünk is van erre vonatkozóan. Megkérjük az adott tanszékelt, hogy egy-egy előadást, esetleg előadásorozatot tartsanak bizonyos témákból. Ezenkívül szeretnénk, ha a jövőben a kötelező olvasmány is a szaktanszékek jelölnek meg, hiszen ezzel mindenki jól járna. Nem lennének esetlegesek — téma szempontjából — a kiválasztott irodalmak, s a hallgatók is hasznos információkhoz jutnának. A pénzügy tanszék — ez ügyben — már jó példával járt elől az elmúlt években. Végül pedig a már említett komplex tananyagunkat is szakmailag a szaktanszék lektorálják.

— Hogyan alakulnak a tanszék nemzetközi kapcsolatai a jövőben?

— A Puskin Intézettel meglévő kapcsolatunkat változatlanul fenntartjuk, s az orosz nyelv-tanárak szervezetének munkájában is részt veszünk. Ezek mellett azonban igyek-

szünk bővíteni a kapcsolatokat, így elsősorban az IMO-val szeretnénk érintkezésbe lépni, megkeressük a prágai Közgazdaságtudományi egyetem orosz tanszékét (korábbi ismeretsegek alapján) és egyéb, más országbeli terveink is vannak. Ezek a kapcsolatok jó alkalmat adnának előadók meghívására (esetleg viszonyossági alapon), tananyagcsere-re, alkotó közösségek létrehozására, s nem utolsósorban kölcsönös tanulmányutakra.

— Milyen tárgyi feltételekkel rendelkeznek?

— Nagyon kínosan érzem magam, hogy panaszkodni kell erről. Pedig, hát nagyon örülünk annak, és köszönjük is, hogy kifestették az épületet, sokkal emberibb körülmények között taníthatunk.

Szeretnénk azonban minél több filmet vetíteni az órákon, csak hogy nincs megfelelő mozigép. Fokozottabban fel kellene használni a laborot is az oktatásban, igen ám, de a magnók elkoptak. Úgyhogy nem kevés problémával nézünk szembe, de az egyetem amúgy is nehéz anyagi helyzetében ezokról nem is tudom, hogy egyáltalán ildomos-e beszélni.

— Végül egy személyes kérdést engedjen meg: jut ideje arra is, amit „igazán szeret”, azaz a tanításra, a sok új teendő mellett?

— Feltétlenül. Bár ebben a félévben csak négy órára van hetente, de jövőre nyolc lesz, s ez öröm számomra, hogy többet lehetek majd a diákokkal.

A terveket, elképzeléseket hallgatva a diákok is nyugodtan, bizakodva nézhetnek orosz tanulmányaik elé. Rájuk épít, értük dolgozik, közelebb akar kerülni hozzájuk a tanszék.

— Ehhez kívánunk sok sikert az új tanszékvezetőnek, s rajta keresztül az orosz tanszék kollektívájának!

Borsi László

Az értékelemzésről egy konferencia kapcsán

„Az értékelemzés döntéshozó vezetői tevékenységének és eljárásának, amely komplex műszaki-gazdasági optimumra törekszik és ennek érdekében a vizsgált „termék” (gyártmány, gyártástechnológia, terv, teljesítés, szervezet, stb.) rendeltetésének maradéktalan teljesítése mellett általában 20 százalékos költségcsökkentést ér el, elsősorban azzal a szellemi tőkével, amely a vizsgálatot végző szervnél rendelkezésre áll.”

Ezzel a definícióval kezd az MKKE Közgazdasági Továbbképző Intézet (KTI) azt az 1976-ban megjelent rövid, áttekinthető tanulmányt, amelyben az értékelemzés szemléletével, eljárásával foglalkozik.

Hazánkban értékelemzéssel, mint „tudománnyal” két éve foglalkoznak a közgazdászok. Napjainkban a központi szerveknek a módszernek a KTI, ahol néhány (négy) szakember az értékelemzés gyakorlati alkalmazásán dolgozik. Egyetemünkön körülbelül két éve van a szakközgazdászok képzésében értékelemzés, mint tantárgy, s az országban elenyészően kevés. E szakágazat tehát gyereklépcsőben jár, pártoló jóindulatra, meggyőződésen alapuló támogatásra — amit a gyakorlati alkalmazásban tud kivívni magának —, van szükségére.

Ezért is volt nagy jelentőségű magyar viszonylatban az a nemzetközi konferencia, amit október 16–18. között közösen szervezett az MTE SZ Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság és a KTI. Gáspár Péter a KTI munkatársa, a „Módszerek, eszközök az értékelemzésben” című szekció vezetője volt ezen a konferencián, tőle kértünk tájékoztatást lapunknak az ott elhangzottokról.

— A konferencia megszervezésével hármas célunk volt: a résztvevők — akik többsége a gyakorlatban nem foglalkozott még értékelemzéssel —

ismerjék meg ennek lényegét. Másrészt a gyakorló értékelemzőket alkartuk új, nemzetközi szinten elért kutatási eredményekkel, eljárásokkal megismertetni. A harmadik célunk pedig — s úgy gondolom, ezt is elértük —, az volt, hogy szélesítsük nemzetközi kapcsolatainkat mind tőkés, mind 'socialista relációban. Felmerült például, hogy KGST-n belül koordinációs ülést tartanánk a közeljövőben, s közösen dolgozzunk ki olyan elméleteket, amelyek külön-külön is meg tudnánk ugyan valósítani, de egy kooperáció keretében ez lényegesen rövidebb idő alatt, egyszerűbben realizálódhatna.

— Kik vettek részt a konferencián, s milyen helyet foglalnak el a magyar értékelemzők nemzetközi viszonylatban, szakmailag?

— Lengyel, csehszlovák, osztrák, nyugat- és keletnémet értékelemzők mellett a hazai résztvevőkkel együtt több mint hétszázan voltak jelen a két-napos konferencián, ahol egyébként három szekcióban — technológiai értékelemzés, szolgáltatás értékelemzés és módszerek, eszközök az értékelemzésben — folytak az előadások. Összinté örömmel szolgál, hogy a társaság meglehetősen heterogén volt, szinte minden magyar tárcát képviseltek vállalati szakemberek.

Hogy hol állunk szakmailag, arra elég nehéz válaszolni. Mondanék egy példát: az USA-ban 1946 óta foglalkoznak értékelemzéssel, ha jól tudom 1960 óta tették általánossá mammutvállalatoknál a gyakorlati alkalmazást. Magyarországon az 1970-es évektől kezdve beszélnek értékelemzésről a szűk szakmai körökben. Lenkei Miklós a KTI főmunkatársa és Temesszentandrás Guidó „magányos farkasként” kezdte el megismerni — főleg külföldi szaklapokból —, majd megismertetni is, országosra. Jelenleg még mindig az alapok megteremtésénél tartunk, a magyarul írt szakirodalom nagyon kevés, inkább angolból fordított szakanyagok állnak csak rendelkez-

zésünkre. A vállalatok többsége — talán megfelelő szakemberek híján is — idegenkedik az értékelemzés alkalmazásától, holott bizonyítottan jelentősen csökken a költséggráfördítés olyan vállalatoknál, ahol ezzel a módszerrel dolgoznak. (Csak két példát hadt említsék: négy évvel ezelőtt az OMF B által kiírt két pályázaton a kiemelkedőbb eredményeket: az első pályázat egyik legjobb munkáját a Tisza Cípőgyár nyújtotta be. A női munkácipőket értékeléssel úgy alakították ki, hogy a láb által megkövetelt igényeket a különböző munkakörülmények között a cipőválaszték teljes mértékben ideigéltesse. A legutóbbi BNV-n ki is állították az elkészült mintadarabokat — nagy sikerrel. A második pályázatban a Hungarocamion kísérlete jeleskedett. Az üzemenyanyag-fogyasztás optimalizálására készítették modell kísérletet, melyben felmérték, hogy az általuk bejárt utakon a terhelést és az útviszonyokat figyelembe véve mennyi a szükséges üzemenyanyaggráfördítés. E kísérletek eredményeképpen 10 százalékos pontossággal előre meghatározható a várható üzemenyanyag-fogyasztás, bármilyen úton.)

Azt hiszem, elsősorban az időbeli hátrány az, ami miatt nem reális magunkat más országokhoz hasonlítani az elért eredmények tekintetében.

(Szocialista viszonyok között nem is állunk olyan rossz helyen: csak a lengyelekkel elterjedtebb az értékelemzés alkalmazása.)

Kétségtelen, hogy a fentebb említett két pályázatban — melyekre a legkülönbözőbb tárcákhoz tartozó hatvanhárom vállalat nyújtott be pályamunkát —, 5–50 százaléki terjedt a megtakarítás a ráfordításban, s ha figyelembe vesszük, hogy világszerte az az átlag, eredményként könyvelhetjük el ezeket a pályamunkákat.

Az értékelemzés nagy tartalmat jelent népgazdasági szinten, s ennek figyelembevételével, tudatos alkalmazása széles körben igen fontos.

Egressy Gabriella

„A közgazdászok olyan sebészek, akiknek kitűnő bonckésük, de csorba műtökésük van, s ezért remekül dolgoznak hullákon, de sanjargatják az eleven húst.”

(Chamfort 1741–1794.)

Tanulmányaink — azaz, mintegy 16–17 év — alatt számtalanszor hallottuk már: „Ami megvan, az az életnek tanuló!” Az általános — és a középiskolában és főiskolán csak amolyan szakállas, hihetetlen bölcsességgel tünd. De, hogy vagyunk vele az egyetem? Sokan az a tárgyat, az oktatást jellegű, módszereit — de azt nemigen tudjuk megfogalmazni, hogy mit kellene tanulunk és hogyan. A végzős hallgató, aki a fejéhez kap, hogy: „Negyedik éve járok ide, és még semmit sem tudok!” — maga sem tudja mit kellene tudnia. Leginkább attól félünk, hogy olyan közgazdászokká leszünk, mint a mottóban említettek. Reméljük tudjuk elemezni azt ami elmúlt, de nem tudunk alkotóan nyúlni a jelen gazdasági folyamataihoz.

Most induló cikksorozatunkban ezekre a kételyekre keresünk választ. A legilletékesebbekhez fordulunk: megszólaltatjuk az egyetem vezetőit, friss diplomásokat váró intézményeket, végzés előtt álló és nemrég végzett közgazdászokat. Ok mondják el: véleményük szerint mennyire készült fel az egyetem a pályára?

Az egyetemi vezetés nevében dr. Stark Antal általános rektorhelyettes nyilatkozott.

— Már az egyetemi képzés fejlesztési irányainak meghatározásakor leszögeztük: egyetemünk célja olyan szakemberek kibocsátása, akik a szükséges gyakorlati birtokában képesek a gazdasági folyamatok áttekintésére, elemzésére, akik fel tudják tártani a gazdasági összefüggéseket, képesek célokat kitűzni, feladatokat meghatározni és megoldani. A képzés továbbfejlesztésének lényeges feladata az elméleti igényesség, a gyakorlati készség és önfejlesztőkészség fokozása.

Alapvető problémáink közé tartozik a gyakorlatra nevelés — nem tudjuk kellő hatékonysággal megoldani. Mit is értünk gyakorlatra nevelésen? Semmiképp sem azt, hogy mindig megtanítsuk az utolsó jogszabályokat, nem olyan közgazdászokat akarunk képezni, akik végzés után egy vállalat bármely munkakörét el tudják látni. Gyakorlatra nevelésen mi a helyzetfelismerés, döntésre, a megoldás megkeresésére való készség kifejlesztését értjük. Bármely munkakörben ismerjék fel a hallgatók: mire kell figyelniük, honnan, milyen információk kell beszerezniük, hogyan kell azt feldolgozniuk és továbbítani. Meg kell őket tanítanunk értelmesen beszélni, logikusan írni és tömören kifejezni magukat. Ilyen irányban tettünk egyet s más, bár nyilvánvalóan nem elég. Elterjesztettük az oktatásban az esettanulmányokat, köntési játékokat. Ezek olyan szituáció-

játékok, amelyek döntések, alternatívák elé állítják a hallgatókat és így épp a fent említett készségeket alakítják ki. Ezt szolgálja a kiscsoportos foglalkozások bevezetése is — hiszen ezek mind a hallgatók aktivitására építenek. Persze ahhoz, hogy ezek az oktatási formák tényleg a gyakorlatra neveljenek, az szükséges, hogy maguk az oktatók ismerjék a gyakorlatban felmerülő problémákat és ne papírúti feladatokat adjanak a hallgatóknak.

AZ ÉLETHEK TANULHAT?

Es itt van a fő gond: oktatóink jelentős részének alig-alig van kapcsolata a gyakorlattal. Megpróbáljuk behozni a gyakorlatot külső szakemberek foglalkoztatásával, de ez nem mindig szerencsés megoldás. A külvilággal való kapcsolat képzési rendszerünknek elhanyagolt része. De nem is reális azt gondolni, hogy oktatóink bármikor is a gazdasági gyakorlat legjobb ismerői lesznek, illetve a gyakorlati szakemberek betölnék majd az egyetemre előadni. A megoldást csakis tartós kapcsolatok kiépítése jelenti. Volt már ilyen kezdeményezés az ipargazdaságtan és a számvitel tanszéken, amikor a hallgatók egy-egy csoportja tartósabb kapcsolatba került egy-egy vállalattal. Bár a kezdeményezés jó volt, mégis befulladt, mivel a kapcsolat tartása igen nagy megterhelést rótt mind a vezető oktatókra, mind a diákokra. De hasonlóképpen rendezetlen az elméleti tanszék és a különböző kutatóintézetek kapcsolata. Nem tudunk a munkájukról, így időnként párhuzamos kutatásokat végzünk, nem profitálunk az eredményeikből és nem adunk lehetőséget, hogy itt kifejtessék, ellenőrizhessék nézeteiket. Három funkcionális tanszéknek van stabil, jó oktatási háttérrel jelentős kapcsolata külső szervezetekkel. A pénzügy tanszéknek, a Pénzügyminisztériummal és a Magyar Nemzeti Bankkal, a népgazdasági tervezési tanszéknek az Országos Tervhivattal és a Tervgazdasági Intézettel, és végül a statisztika tanszéknek a KSH-val.

— Milyen szerepük van a szakmai gyakorlatoknak a közgazdászok képzésében?

— A szakmai gyakorlat célja kettős: egyrészt ismerje meg a hallgató az adott szakterületet és kutasson a szakszemináriumhoz. Gyakorlatilag azonban a hallgató csak helyi

segítséggel tud az ott folyó munkába bekapcsolódni, de sok helyen nem adják meg ezt a segítséget. Külön kellene választani a két gyakorlat szerepét: a hatodik félév utáni első gyakorlaton ismerkedjék meg a hallgató a szakterülettel, a szakszeminárium témájával a gyakorlatban, a hetedik félév utáni második gyakorlat — ez már a végzés utolsó félévére esik — legyen segítségnyújtás gyakorlati kontroll, egyszerűen a diploma-munka elkészítéséhez.

— Véleménye szerint, mennyi idő kell ahhoz míg egy itt végzett hallgató érdemben tud dolgozni?

— Ez sok tényező függvénye: Milyen a munkahely, a beosztás, a környezet segíti, vagy gátolja a pályakezdőt? Oriási befolyása van az ő személyi tulajdonságainak is. Ha minden kedvezően alakul, akkor is minimum fél évre van szüksége, de általában többre.

— Vállalati szakemberektől hallani: a friss diplomások magas elméleti felkészültségükre hivatkozva „túl nagy mellyel” lépnek fel a munkahelyen.

Igaz-e ez a vád?

— Én is hallottam ezt a vállalatvezetőktől, de sok volt hallgató is jön panaszkodni, hogy az első időben, szinte sértő feladatokkal bízzák meg. Ez persze lehet a jószándék jele is: nem dobják egyenesen a mélyvízbe, hanem fokozatosan közelítik a dolgok sűrűje felé. Az ember persze — különösen még fiatal — lánzong: többfe lenne képes, korszerűbb megoldásokat tudna alkalmazni, ha engednék. Tulajdonképpen igazuk van. Tényleg be lehetne vinni több új módszert, eszközt, modelt a munkába és ezek a hallgatók képesek is lennének rá, de épp a vehemens, durva fellépés miatt nem bíznak meg bennük. A munkahelyeken dolgozók nagy része nem is ismerheti ezeket az eszközöket, hiszen számtalan egyetemi végzettség nélkül betöltött státusz van — ilyenkor az emberi természetből adódó feszültség veszi körül a friss diplomást. Itt csak akkor léphetünk előre, ha a fiatalok megtanulnak alkalmazkodni a környezethez, ötleiket megfelelő formában bevezetni a munkába. A most jelentkező munkahelyre való pszichikai felkészültségért mi is felelősek vagyunk —, ez ismét a neve-

lőmunka és a gyakorlattal való kapcsolat kérdése. Meg kell tanítanunk hallgatóinkat megalkuvás nélkül alkalmazkodni.

— Megfelelő-e az oktatás tárgy-strukturája a követelményeknek? Olyan dolgokra gondolok, hogy negyedikes korunkban már remekül alkalmazunk matematikai modelleket, de elfelejtjük a politikai gazdaságtant.

— Szerintem az elméleti alapozó tárgyak súlya az oktatásban megfelelő. Nem az a lényeg, hogy az államviszágban is tételesen fűjék a hallgatók a politikai gazdaságtant és a filozófiát, hanem, hogy az ott tanultak megjelenjenek a szaktárgyakban, ezekre hassanak. Az már inkább kérdéses, hogy a szaktárgyak mennyiben épülnek rá az alapanyag anyagra, és hogyan dolgozzák fel azt.

— Ki tudja-e szűrni az egyetem a beérkező pályázatokból azokat, amelyek betöltéséhez nem kell egyetemi végzettség?

— A kirívó eseteket kiszűrjük. De sajnos a pályázatok egy (nem is csekély) részéről csak akkor derül ki, hogy oda elég, mondjuk egy pénzügyi és számviteli főiskolai diploma, vagy éppen szakközépiskolai végzettség, amikor egy hallgatónk már betöltötte. De mivel általában jóval több pályázat érkezik, mint ahány végzősünk van —, a fentiek is kiszóródnak a rostán.

— És a tervgazdasági szakos hallgatóknál?

— Itt tényleg voltak problémák az elhelyezkedéssel, de ez az év volt az utolsó. Be kellett látnunk, hogy nem helyes, ha népgazdasági szintű munkahelyekre (Országos Tervhivatalba, minisztériumokba, stb.) rögtön az egyetem padjaiból kerülnek az emberek —, hiszen itt feltétlenül szükség van a vállalati ágazati gyakorlatra. Ezért két dolgot csináltunk. Egyrészt figyelembe vettük a fentieket, a tervgazdasági szakosok képzésénél és igyekeztünk több vállalati ismeret adni nekik, a matematikai tárgyak pécaanyagában is gyakorlati helyzetek elé állítani őket. Igyekeztünk tehát felkészíteni őket, hogy amíg a népgazdasági szintű szervekhez kerülnek, addig is megállják helyüket. Másrészt tájékoztattuk a nagyvállalatokat, intézményeket az ezen a szakon folyó képzésről. Mivel a vállalatok állandóan panaszokdóznak, hogy hiányoznak a matematikát, számítástechnikát tudó közgazdászok, várható, hogy a széles körű információs eredményeként ez a probléma lekerül a napirendről. Persze az is szükséges, hogy a tervgazdasági szakos hallgatók ne érezzék elvesztett embernek magukat, ha pályájukat nem az Országos Tervhivatalban, hanem egy nagyvállalatnál kezdik.

Pál Kata

A MARXISTA PÁRT

Nemzetközi tudományos ülésszak a KMP 60. évfordulója alkalmából

(Folytatás az 1. oldalról)

keletkezésének és megoldásának folyamatát is.

A párton belül keletkező ellentmondások főbb jelölőjei: a) a véleménykülönbségek; b) a vezetők és a vezetettek közötti ellentmondások; c) a hibák; d) az elhajlások." (3.)

A VELEMÉNYKÜLÖNBESÉGEK

Állandó meglete természetes jelenség. Oka a tagolt társadalom különböző helyeiről érkező és ott élő párttagok különbözőségében van.

A VEZETŐK ÉS VEZETETTEK KONFLIKTUSA

A vezetőket személyiségéből, párttagság felkészültségéből és magatartásából és a vezetés mechanizmusából eredhet. A párt mint politikai szervezet nem mentes a szervezetre általában jellemző szervezeti konfliktusoktól (döntési szintek viszonya, információáramlás, a hivatásos pártmunkások és a nem hivatásos pártmunkások viszonya, képviselői csatornák és az ügyintéző csatornák stb.). Az információkkal kapcsolatban fogalmazta meg Polakowska (2.): a felsőbb vezető minden olyan információval szemben mutasson bizalmatlanságot, melyek a politikai vezetőség minden lépését, mint gyakorlatilag optimális és általános elfogadott lépést mutatják be. A demokratikus centralizmus demokratikus működése és állandó korszerűsítése oldhatja fel idővel ezt a konfliktust. A többségi elv problémája — az 51 százalékos döntéshozzájárulást az 51 százalékos képviselőkhöz kerül a teljes hatalom és igazságbirtoklás, a 49 százalékos képviselők pedig 50 százalékkal rendelkeznek, azaz hatalom nélkül válnak. (5.) „Elméleti megközelítésben és értékelésben a többségi elv nem az igazság elve. De a gyakorlati politikai cselekvés oldaláról nézve megítélve viszont a többségi elv alkalmazásánál nincsen jobb és optimálisabb eljárás az igazság feltárására és megvalósulásának elősegítésére." (3.)

A HIBÁK

Jelentkezése is elkerülhetetlen. A hibát a valóság politikai és tudományos megismerésének állandóan korlátozott volta terheli. A politika ismeretelméleti viszony-

lagosságán túl a politikai megismerés és a politikai valóság kölcsönhatásának dinamikáját bonyolult társadalmi közegben végbemenő és kölcsönösen még fel nem derített akarat, emberi tevékenységek, osztályok, osztályrétegek, csoportok, politikai szervezetek harca, rivalizálása és együttműködése hordozza és (3.)

AZ ELHAJLÁSOK

A párton belüli csoport, vagy egyén ismétlődő hibáiból keletkezhetnek, amikor a társadalom tartós egyensúlyzavarának feloldására jobb- vagy baloldali politikát javasol. A szubjektív beállítódás is kedvezhet az elhajlások kialakulásának: az objektív empirizmus és a dogmatikus doktrineresség. Az MSZMP 1956 óta az egyensúly megteremtésére a jobb- és baloldali türelmetlenség elleni vitára helyezi a hangsúlyt — az 1948 és 1956 közötti szélsőséges és az állampolgárok politikai lelkületében is sok kárt, sérelmet okozó kilengései után. Polakowska (2.) szerint a pártba is bekerülő ellentmondások feloldása mutatja: mennyire autentikus a párt vezető szerepe a szocialista társadalomban. Felveti, el kell kerülni, hogy frakciók alakuljanak a pártban. Frakciók, vagyis a párton belül a természetes véleményeltérésekből keletkező politikai alternatíva elképzelések szervezeti elkülönülése és kilépése a politikai nyilvánosság területére. Erre egy példa: az 1917 februártól körülbelül 1929-ig tartó vita az SZKP-történetében, amely a proletárdiktatúra megvalósításának konkrét formáiról folyt.

A PÁRT ÉS A MUNKÁSZTÁLY

vezető szerepe fogalmi elhatárolása: a munkásosztály vezető szerepe — osztályok közötti politikai viszony, amely a munkásosztálynak az államhatalomhoz és a többi osztályréteghez való viszonyában fejeződik ki. A párt vezető szerepe — a politikai rendszer többi eleméhez való viszonyt fejez ki (állam, szakszervezet, tömegmozgalmak). (4.) Fejlődésünk fontos feltétele, hogy a párt biztosítsa: a politikai rendszer minden eleme sajátos funkciójának megfelelő politikumát vállalhassa és így vegyen részt a társadalmi ügyeinek intézésében. Polakowska (2.) szerint: ma már megszűnt az a helyzet, hogy a párt lényegében azonos az

állami végrehajtó szervekkel. A pártok hozták létre a proletáriátus hatalmi apparátusát — kezdetben a párt volt az állam.

A párt csak egy önállóan létező — a képviselői hatalom — esetlen tudja politikailag-mozgalmilag irányítani az államot a szocialista demokrácia fejlesztésében (mivel ekkor a végrehajtó hatalom alárendelt az államhatalomnak).

A fentiekben tehát a társadalom politikai vezetését a párt vezető szerepét értelmessé tettük. Ebben a megközelítésben a társadalmi érdekviszonyok lényegében a párton belüli ellentmondások feloldása útján nyernek mozgásteret. A kérdések itt gyakorlati, realista módon fogalmazódnak meg. Ennek alapján a tudományos megismerés, az igazság keresése kap nagy hangsúlyt, szemben a társadalmi csoportok esetleg ösztönösnek ítélt érdekkifejezésével.

A következőkben a párt vezető szerepét a társadalom politikai vezetéséért értelmezzük.

A LENGYEL NÉZŐPONT

szervesen kapcsolódott a praxeológiai (az egyének tevékenységkomplexumából való kiindulás) és az axiológiai (értékképződés és az értékek társadalmi szabályozó szerepe) hagyományokhoz. Tadeusz Stepień (1.): „A szocializmust, mint politikai rendszert a természetnél fogva messzemenően centralizált hatalom jellemzi. Ezt a munkásosztály uralkodása megerősítésének a szükségessége, valamint a gazdaság, a kultúra, a társadalmi gyakorlat és az oktatás területén is centralizált tervezés teszi szükségessé.”

A FELADAT

az alapvető politikai és társadalmi folyamatok irányítása, ahol a párt nagymértékben befolyásolja a társadalom strukturális változásait, és a politikai erőviszonyok alakulását.

Ebben a megközelítésben a társadalmi tagoltság a múlt-jelen-jövő dimenziójának aktív hordozójaként jelent meg. A köztük levő feszültséget a társadalom egyre javuló integrációja mellett kell feloldani. Így biztosítani kell az egyéni törekvések és ambíciók kielégítését és ugyanakkor megfelelő alakítását is. Tehát a jelen, a napi érdek — va-

lamint a holnap összeegyeztetését. Vagyis a személyiség politikuma, a személyiség politikai és társadalmi integrációjának feszültsége fogalmazódott meg. Az állampolgárok beleegyezése, a programokat követni tudó készségének vizsgálata is felmerült. A vitában megfogalmazódott: politikai azonosulás nélkül nincs semmiféle politika. A lengyel kollektív elmondták: kialakult egy veszélyes demoralizált hangulat, miszerint csak holnapig bírjuk ki. Akár a tudományos meggyőződés és igazság (magyar részről), akár a kommunista program humanista jellegének hangsúlyozása (lengyel részről) bulktant elő — az állampolgárok belátása mindvégig központi kérdés maradt. A konferencia nem elemelte ennek a belátásnak a politikai rendszerrel és a sikeres politikával szemben támasztott követelményeit — ez részben a jövő évi varsói konferencia témája lesz, amely a szocialista demokráciával foglalkozik majd.

A társadalmi integráció megteremtése egy gazdasági, társadalmi és politikai program körül lehetséges. Közös program körül, amelyet a párt és a társadalom párbeszédével kell kialakítani. Ez nem jelenthet egyöntetűséget, mert ennek erőltetése „a társadalom felingerléséhez vezet...”. A múlt-jelen-jövő tagoltsága a nemzedéki folytonosság megteremtését is jelenti. Továbbá az integráción belül a nemzeti elem fontosságát is. „A társadalmi, gazdasági program sikeressége nagymértékben annak a nemzeti értékekhez való viszonytól függ; ilyenek például a hagyomány, a kultúra, a hazafias magatartás stb.” (1.) Vagyis a politikai vezetésnek döntenie kell, milyen politikai értékeket, hagyományokat mozgat meg és használ fel a mai politikai kultúra elemeiként. „A pártvezetési gyakorlat egyik fontos eleme az egész pártot a nemzet vezető erejévé alakítani.” (1.)

A JÖVŐKÉP, azaz a társadalom és a személyiség képének kialakítása is fontos az értékrendszer kialakításához, és az egyéni ambíció bekapcsolásához.

Alapvető feladat a jövőbeli társadalmi koncepció kialakításánál egy zárt értékrendszer létrehozása, amely majd a jövő társadalmi iránti elkötelezettség és aktivitás célját fogja képezni. Ennek a rendszernek bizonyos követelményeknek kell eleget tennie,

hogy inspirációul szolgálhasson a jelenlegi nemzedék számára is.

EZEK A KÖVETELMÉNYEK A KÖVETKEZŐK

- az értékrendszer érthetősége (az összes társadalmi csoport számára érthetőnek kell lennie)
- belülről fakadó természetes nyilvánvalóság
- garantálnia kell a közösségi folyamatosságot
- tartalmazza az emberi egyéniség racionális és emocionális szférája befolyásolhatóságának a lehetőségét
- mutasson ki lehetőséget az egyén és a közösség számára a tökéletesítés és az öntökéletesítés területén

Az így jellemzett értékrendszernek érvényt kell szereznie a társadalmi élet követhető alapfontosságú területein:

- gazdasági (a gazdasági tevékenységek célja, a gazdaság szerepe a társadalmi haladásban)
- politika (a politikai szervezet típusa, a jövő társadalmi elé terjesztendő politikai értékek típusa, e politikai értékek megvalósításának a perspektívái, amelyek a mai nemzedék szemében különösen értékesek: mint a szabadság, az igazságosság, a legalitás, a társadalmi egyenlőség, az emberi meggyőződések tiszteltetben tartása stb.)
- a politikai intézmények struktúrája, különösen azok szerepe az értékek realizálási folyamatában (Itt olyan intézményekről van szó, mint a politikai párt, parlament, kormány stb.)

- a döntéshozás rendszere és foka, valamint a társadalom döntéseiben való részvételét biztosító mechanizmusok

- a tudomány (különösen a tudomány megfelelő fejlődésének a garantálása, valamint a tudományos kutatások olyan fő értékeinek: a megismerés, a tudósok értékítéletei és véleményei függetlenségének a biztosítása)

- a kultúra (nagy súlyt fektetve az alkotás természetes kibontakozásának a lehetőségeire)

- a nevelés (különös jelentőséggel bírnak a nevelési eszmények és azok bevezetésének a módszerei)

AZ ÉRTÉKRENDSZER TÖBB SÍKÚ

koncepcióján kívül a jövő prognózisában a társadalmi és

közgazdasági költségvetési számlát kellene tartalmaznia és a különböző realizálási szakaszok részletes költségvetését is. Ebben a prognózis jellegű leírásban helyt kell hogy kapjon az előre látható fogyasztási színvonal (a szó széles értelmében), a realizálás egyes szakaszaiban.

„A lengyel ember sztereotípusát olyan jellemvonásokkal kell felruházni, mint a becsületesség, a lelkiismeretesség, a megbízhatóság és a szakértelem; amelyek elengedhetetlen feltételei a szocialista hozzáállásnak.” (1.)

A kiszámítható, stabil, biztos, nyugodt stb. jelzőkkel magyarázhatjuk a fentiek. Ebben a társadalomképben számunkra érdekesen jelenik meg a gazdaság: „A gazdasági fejlődés feltétele a társadalmi fejlődésnek, de nem alkalhat autonóm értéket.” Nem szabályozhat mint autonóm termelési és csereszony, csak egyike a társadalmat szabályozó társadalmi értékeknek.

SZEMBETÜNŐ VOLT A VITA SORÁN

„egyfajta”, gyakorlatra orientált igényének erőteljes hangsúlyozása. Igyekeztek elkerülni azt a veszélyt, hogy az ideológia „elnyelje” a politikát. Hogyan válhatnak egy-egy inkább a kommunista pártok reális politikai erővé — ez volt a vita homlokterében.

Ebben a folyamatban mindkét részből lényegében azonosan vetették fel az elméleti kérdést: az elméleti jellegű elemzések mind szélesebb és magasabb szinten való megfogalmazásával érni el azt, hogy a párt a mindennapi gyakorlatban, a konkrét feladatok megvalósításában és megvalósításában úgy értékelhesse az egyes problémákat, mint az adott konkrét teljesség részét; mint saját közvetlen jelentésükön túlmutató mozzanatok. Kettős viszolygás volt ez, az életidegen elméletieskedéstől és a prakticitásba-partikularitásokba való beleragadástól.

A konferencia jellegére mi sem volt jellemzőbb, mint hogy ezt a gondolatot elsősorban mint a saját jelenlegi és jövőbeni munkájával kapcsolatos követelményt fogalmazta és részben valósította meg.

Sándor Péter—Vér Tibor

A jövő kutatás módszertani kézikönyve

A JÖVŐKUTATÁSI KONFERENCIA kapcsán ismét fokozott érdeklődés tapasztalható a jövő kutatás iránt, bár még mindig vannak, akik csak a kuriózumok, furcsaságok „tudományának” tekintik. Pedig a jövő kutatás nemcsak és elsősorban nem ez. Valódi tudományos jellegének kimunkálásában jelentős szerepet játszottak és ma is aktívan tevékenykednek többen egyetemünk oktatói közül. E munkásságuk könyvek sorozatában is megjelenik. Dr. Korán Imre, dr. Kovács Géza és dr. Simai Mihály könyvei például ma már alapműveknek számítanak. Joggal sorolható e könyvek mellé az a hazai viszonylatban hézagpótló jelentőségű mű, amelynek szerzői között egyetemünk két oktatója is szerepel.

Besenyei Lajos, Gidai Erzsébet és Nováky Erzsébet közösen írt módszertani kézi-

könyve „Jövő kutatás, előrejelzés a gyakorlatban” címmel jelent meg a múlt év utolsó napjaiban a Közgazdasági és Jogi Könyvtáronál. Mindhárom szerző egyetemi oktató. Besenyei Lajos, a statisztika tanszék adjunktusa 1972 óta foglalkozik a matematikai statisztikai módszerekkel történő előrejelzés kérdéseivel és 1976 óta oktatja a jövő kutatás módszertani vetületeit. Gidai Erzsébet a SOTE Marxizmus—Leninizmus Intézetének docense, a jövő kutatás módszertani kérdéseiből írta és védte meg kandidátusi értekezését. Nováky Erzsébet adjunktus a népgazdaság tervezése tanszékén, 1970 óta foglalkozik a jövő kutatás módszertani kérdéseivel és azok oktatásával. A könyv tehát bizonyítja nemcsak az egyetemen belüli, tanszékek közötti együttműködést, hanem különböző egyetemeken oktatóinak eredményes együttműködését is.

A MÓDSZERTANI ÉS MÉRŐKÉRDÉSEK a jövő kutatás egészéből, a jövő kutatás tevékenység sajátosságából kiindulva közelíti meg. Ennek két szempontból is nagy jelentősége van, ami növeli a könyv értékét. Egyrészt biztosították ezáltal a módszertan és az egyes módszerek szerves kapcsolódását a jövő kutatás egészének problémaköréhez. Ily módon beépítették azt a szemléleti alapot is, ami elengedhetetlen a különböző ideológiai alapokon kidolgozott módszerek marxista adaptálása érdekében. Másrészt a jövő kutatás jelenlegi fejlődési stádiumából adódó terminológiai problémák megoldását nagymértékben elősegítik az ilyen jellegű, egységes és meghatározásokkal ellátott terminológiával megírt könyvek.

A jövő kutatás, mint a tervezés külső köre betölthet

orientációs, kommunikációs, heurisztikus, normatív és vizszo-csacatolási funkciókat a tervezési rendszerben. E funkcióknak és a jövő kutatási tevékenység sajátosságainak (valószínűségi jelleg, heurisztikus problémamegoldás, rendszerszemléleti közelítés, számszerűsítettség) problémák, az előrejelzés „jóságának” értékelése, azaz a verifikálás és megbízhatóság kérdése) ismeretében lehet csak az előrejelzés megfelelően elkészíteni. Emellett figyelembe kell venni, hogy a tudományos kutatómunka általános jellemzői sajátos vonásokkal rendelkeznek az előrejelzési munkafolyamatban.

E kérdések tisztázása után kerülhet sor az előrejelzés készítéséhez legmegfelelőbb módszerek megválasztására. A könyvben a következő módszerek részletes leírása, példákon történő illusztrálása,

előnyeinek és hátrányainak rövid értékelése található meg: 1. a matematikai statisztikai eljárásokra épülő módszerek közül a különböző típusú trendek számítása, a burkoló görbe extrapolálása, a szezonális mérés, előrejelzés regressziós összefüggések, korrelációs kapcsolatok alapján.

2. A szakértői véleményen alapuló módszerek közül az ötletroham, Philips 66, ötletírás és különböző típusú kérdőíves megkérdezések, mint például a Delphi- vagy a SEER-módszer.

3. A modellezési és rendszerelemzési módszerek közül a különböző analógiákat hasznosító módszerek, forgatókönyvírás, morfológiai elemzés, célfa és fontosság fa módszerek egyes típusai és a kölcsönhatások figyelembevételén alapuló módszerek közül röviden az input-output elemzés és részletesebben a kölcsönhatás módszer.

4. Végül kitérnek a szerzők a megbízhatóság vizsgálatá-

nak néhány lehetséges módszerére.

Figyelemre méltó a különböző módszerek összehasonlítása rövid, tömör táblázatos formában.

A KÖNYV BEFEJEZŐ RÉSZÉBEN három — egy mikro-, egy mezo- és egy makroszintű — részletesebb előrejelzési tanulmány mutatnak be módszertani szempontból.

Összefoglalva megállapítható, hogy a könyv szerzői a jövő kutatás számos módszere közül szerencsésen emeltek ki azokat, amelyek szélesebb körben alkalmazhatók a hazai gyakorlatban. Ötvöződnek benne a már alkalmazott, a továbbfejlesztett és a még hazai adaptálásra váró, de mást már felhasználható módszerek. Hasznosan forgathatják a különböző szintű tervezéssel foglalkozó szakemberek a tervvariánsok sokoldalú kimunkálása, a hallgatók pedig elsősorban TDK-dolgozatuk vagy diplomamunkájuk megvalósítása érdekében.

Korompai Attila

Szőke Miklós az első évfolyam KISZ-titkára

Az első KISZ-küldöttgyűlés megválasztotta az évfolyam KISZ-vezetőségét és az évfolyam-titkárát, Szőke Miklós személyében.

Miklóssal beszélgettem eddigi mozgalmi tevékenységéről és mostani terveiről. 1973-ban végzett Gyöngyösön, a Vak Bottyán János ipari szakközépiskola elektroműszerész szakán. Aztán három évig az NDK-ban dolgozott a Robotron számítógépgyárban, mint bemérő, s hazatértekor a Magyar Optikai Műveknél helyezkedett el szintén szakmájának megfelelő munkakörben.

— Mikor, milyen indítékból határozta el, hogy a Közgáz-díjat vegye át az első évfolyam KISZ-titkáraként és az évfolyam-vezetőségét is átveszi?

— Először érettségi után jelentkeztem ide, de akkor a felvételim nem sikerült.

S, hogy miért? Általában vonzott a gazdasági pálya, mindig érdekelt a politika. Három évig NDK-beli tartózkodásom idején megismertem egy más ország gazdaságát, megpróbáltam párhuzamot vonni hazánk és az NDK gazdasági élete, fejlettsége között. Ekkor

merültem el jobban a közgazdaságtudomány tanulmányozásában. Két nyelven beszélek: németül és szlovákul; és még jobban szeretném kiszélesíteni, bővíteni nyelvtudásomat.

— Milyen szakon akarsz tanulni, és mivel szeretnél majd foglalkozni, mint közgazdász?

— A külgazdasági szakra szeretnék menni. A jövőben pedig az iparral kapcsolatos külgazdasági problémákkal szeretnék foglalkozni eddigi szakirányú képesítem vonalán maradván.

— Milyen helyet foglalt el eddigi életeredben a mozgalmi munka?

— A középiskolában alapszervezeti titkár és kollégiumi KISZ-titkár voltam. Az NDK-ban a magyarok KISZ-titkáraként és a megyei végrehajtó bizottság tagjaként tevékenykedtem.

A MOM-ban töltött egy év alatt alapszervezetünk vezető-ségében dolgoztam és a katonaságnál szintén alapszervezeti titkári funkciót töltöttem be.

Eddigi életemben igen fontos szerepet játszott a mozgalmi munka, és úgy érzem, hogy ez még fokozódni fog.

(Miklós szavaiból kiderült, hogy mindig is nagyon vonzó-dott a közösséghez, hiszen szerte egy jól működő alapszervezet többet jelenthet, mint egy kisebb baráti kör. Ennek oka — mint elmondta —, hogy a nagyobb közösség tartalmasabb teheti a közös programokat; sokkal nagyobb nevelő hatással bírhat; és sok új, érdekes szempont merülhet fel egy szélesebb körű vita kapcsán.)

— Milyen titkári tervei vannak?

— Először is le kell győznünk a jelenlévő közömbösséget, amely a középiskolások KISZ-élettel szembeni előítéleteiből táplálkozik. Így az első évfolyam KISZ-munkáját vonzóvá, dinamikusá kell tenni. Minél több, egész évfolyamot összekapcsoló programot tervezünk — természetesen nem a tanulás rovására — és aktivizáljuk a csoportokon belüli, minél tartalmasabb tevékenységet.

(A KISZ-élet fő feladatát egyetemünkön a gazdasági, politikai érdeklődés kielégítésében, bővítésében látja. A politika területe érdekli leginkább,

melyet a „tanulni és átadni” jelszó fémjeléz számára.)

— Milyen problémákat látsz a mozgalmamban általában, és hogyan próbálsz te magad tenni ezek megszüntetéséért?

— A KISZ-tagság széles körű problémája az aktivitás hiánya. A többség csak vár valamit a mozgalmától, de tenni nem akar. Sok kárt okozhat a túlzott adminisztráció és az a felnagyított szerepe, amit tulajdoníthat nekik. Egy jól adminisztrált alapszervezet még nem biztos, hogy valójában jól is működik.

Igen sok múlik a vezetőség lelkesedésén is. Ott ahol hiányzik az őszinteség, egészséges közönségről nem beszélhetünk.

Célom, hogy ezeket a hibákat a saját területünkön kiküszöböljük, megteremtve a kritikus légkört, kiszélesítve az információ csatornát. Az évfolyamvezetőség tervei, hogy minél többször részt vesz különböző alapszervezeti programokon, saját üléseire pedig rendszeresen meghív KISZ-aktivistákat. Mindig arra törekedtem, hogy megpróbáljak „ideális közösséget” létrehozni, most is ez a célom.

Fluck Zsuzsanna

Találkozó

A TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK 1978/2-3. számában több tanulmány is foglalkozik a fejlett szocializmus elméleti kérdéseivel. NAGY LÁSZLÓ cikkének témája az ideológiai tevékenység és tudatformálás a fejlett szocializmus építésének mai szakaszában. A szerző a következőket írja a forradalmiság mai értelmezéséről: „Az a megállapítás, hogy a társadalmi tudat elmarad a társadalmi létől, nem vonatkozik a társadalom minden tagjára, illetve csoportjára. Sőt, éppen ellenkezőleg. Mivel a fejlődés objektív követelménye a szubjektív elem, a tudatosság növekedése, óhatatlanul növekszik azoknak az embereknek a száma, akiknek tudata nemcsak „adekvát” az adott társadalmi viszonyokkal, hanem, nem voluntarista és szubjektivistá módon, de mégis megelőzi azt. Ez veti fel a forradalmiság, a kommunista forradalmár szerepének és a kommunista forradalmár példamutatásának kérdését a mai társadalomban. Erről — mint ismeretes — sok vita folyt. Megszületett a terminus is — a »hétköznapi forradalmiság«.

Az abból a szempontból helyes, hogy ma a forradalmi példamutatás a múltbélihez viszonyított egyszerű, hétköznapiak tűnő tettekben is megnyilvánulhat, de nem jelenti csak azt, hogy az élenjárók ugyanazt a »hétköznapi« életet élik, mint a többiek. Az élszapat, a forradalmár, a kommunista szerepe nő, látszámuk is gyarapodik, s példájukat, életvitelüket egyre többen kell, hogy kövessék. Az alapvető kérdés az, hogy milyen a tudatosságuk foka; — képesek-e »hegyeket elmozdítani«, azaz képesek-e meghatározó pozitív befolyást gyakorolni a környezetükre, s olyan példát állítani, amely kiemelkedik az átlagból, de követhető az átlag számára is. Ez a mai, ha úgy tetszik, hétköznapi forradalmiság alapvető kritériuma.»

A fentebb említett, a fejlett szocializmussal foglalkozó tanulmányok egyikében szerepel az a megállapítás, hogy a magyar közvéleményt leginkább foglalkoztató kérdések egyike a társadalom tagjainak „esélyegyenlősége”, s ezzel szoros összefüggésben a társadalom elosztási rendszere. POLONYI PÉTER: NIVELLÁLÁS VAGY DIFFERENCIÁLÁS című írása (VALÓSÁG, 1978/10.) a kínai elosztási rendszer néhány problémáját elemzi, kitekintéssel a szocialista elosztási rendszer kialakítására vonatkozó szovjet tapasztalatokra. A következőket írja: „Ha a szocialista elosztási rendszerrel kapcsolatos kínai nézetek akarjuk közelebbről szemügyre venni, mivel ezeket a »nagy ugrás«, majd a »kulturális forradalom« idején »balos« torzulások jellemezték, mindenképp azt kell megvizsgálnunk, milyen viszonyokkal jár a kommunizmusba való közvetlen ugrás elmélete és gyakorlata, milyen tapasztalatok halmozódtak fel ezen a téren. S ezt akkor is meg kellene tennünk, ha tudjuk, hogy a kínai vezetést az ütemgyorsítás vonatkozásában korántsem csupán az osztályon kívüli társadalom mihamarabbi felépítésének célkitűzései vezették... Nem vitás, hogy a múltból örökölt »polgári jog« korlátozására, a meghaladni kívánt tőkés társadalom struktúrája, értékrendje újjaledésének megakadályozására szükség van, s ez minden szocializmus építő társadalom feladata. Nem könnyű megállapítani, hogy hol húzódik a határ a még szükséges és már nem szükséges jelenségek között, ezt minden osztálynak saját konkrét helyzetét figyelembe véve kell megállapítania. A Kínában tapasztalt torzulások arra figyelmeztetnek, hogy a túlzott egyenlősítés, a mindentféle differenciáció idő előtti megalapozatlan elutasítása súlyos károkat okoz.»

„Az »újbaloldal« — gyűjtőfogalom. Elméleti igyekvéseknek, gyakorlati mozgalmaknak, politikai státuszának átfogó jellemzése nem könnyű feladat. Akkor sem az, ha a hetvenes években szemtanúi lehettünk mind kifulladásának, mind »felszívódásának«... Ha merőben kudarca felől próbálunk sommás történeti megítéléshez jutni, szem elől tévesztjük: mozgalmi és ideológiai erőfeszítései közül nem egy — s nem egy önmaga cáfolataként — jelen van a hetvenes évek munkásmozgalmában. Ez a jelenlét tehát paradox: tanulságok kényszerítő tudomásulvételét jelenti. Arra vet fényt, hogy mely utak járhatatlanok, vagy legalábbis kritikával kezelendők a munkás- és kommunista pártok politikai gyakorlatában». Ezzel a bevezetéssel kezdődik PAPP ZSOLT tanulmánya (TÁRSADALMI SZEMLE 1978/10.), amely egy nagyobb méretűet közül az 1968-as év elméleti vitáiból, a nyugatnémet újbaloldal hangadó teoretikusa, Jürgen Habermas megnyilatkozásai köré csoportosítja. A tanulmány befejező része a mozgalmakban részt vett fiatalok mai helyzetével foglalkozik: „Első ízben 1972-73-ban láttam napvilágot azok a riportok, amelyek — politikai szempontokról függően hol természetesen tárgyilagossággal, hol pedig nem titkolt kárörömmel — beszámoltak az 1968-as év »proteszterjeinek« intézményes beépüléséről... Patinás politikai szervezetek tagjai. Hivatalnokok. A szóbeli nyilatkozatokból kiderül azért, hogy a hatalomhoz való viszony megváltozása — pontosabban: munkamegosztásos rendszerének tudomásulvétele — nem azonos a társadalmi rendszerhez való viszony megváltoztatásával. A generáció zöme arra »a belátásra jutott, hogy a polgári üzemeltetés elfogadása még nem feltétlenül azonos a kapitalizmus apologetikus kiszolgálásával. (Amint a polgári életviteli keretek robbantása — kiderült — nem azonos a kapitalizmus felrobbantásával.) S akik korábban »vágányokra redukálták a valóságot« most megpróbálják — ahol s amint erre lehetőség nyílik —, hogy a »valóságra redukálják a valóságot.«

A Krúdy-centenáriumra megjelent írások egyikében ez állt: „Magyarországon írónak lenni végtelen tragédia. Nem is éli túl senki. De azért mindig lesznek nálunk írók, keresve a végzetüket és küzdve a maguk tragédiájával.” Az idézet CSÁSZÁR ISTVÁN-tól való, aki az ÉLETÜNK című folyóirat 1978. 4. számában megjelent, vele készített interjúban többek között a fenti végtelen kijelentések háttéréről is beszél: „Meg akarom írni, hogy hogyan lesz egy Csontváryból film. Egy vadállat, hülye, soványsá állat, akit megütünk mind a ketten, és mégis belehalunk. Szó szerint. Mert Lati-novits is ebbe halt bele. A Csontvárymúzeumba. Belehal abba a hülye, mániákus messianizmusba, ami ma nem korszerű Magyarországon, ami nem célszerű, amire senkinek nincs szüksége. Egy Ady-nak szerencséje van, ha vérbajt kap és abba hal bele, vagy az alkoholizmusba. Egy B. Nagynak is szerencséje van... mert mi lett volna belőle, ha nem hal meg? Akkor mi van? Változtatott volna valamin? Nem változtatott volna semmin. Itt maradt volna egy tengődőnek. Egy Lati-novits, ha nem fekszik a vonat alá, akkor lett volna színháza a Rumbach utcában, ahogy nekem utoljára mesélte? Hogy egy régi zsidó imaházat átalakítanak színháznak... Nem alakítanak át... Nem a zsidóknak múlik, és nem Lati-novitsnak múlik. Egy frászt. Amikor megjelent az első kötetem, a Fejforgás, akkor a B. Naggyal iszogattunk az Alpári Gyula utcában, egy elég alpári helyen, és azt mondta nekem, hogy: »tudod, ezt nem lehet csinálni, hogy egyszerre fölforgatni egy egész országnak az irodalmát, azt nem lehet«. Aztán később meghalt. És nem is forgatta föl a Fejforgásom a magyar irodalmat... Az én életemnek semmi más értelmét nem látom, csak azt, hogy tanuljanak ebből az életből, ezért nem meg magamat... Mániákusan írom, hogy talán jobb legyen, hogy legyen valami, hogy változzon valami. Legyen más a következő nap.»

M. G.

Japan egy külkeres szemével

Tóth Tamás, a külkereskedelmi tanszék vezetője három hetet Japánban töltött az őz során.

— Mi adta az aktualitását utazásának?

— A konkrét cél egy konferencián való részvétel volt, melyet a SOTOBO nevű, a szocialista országokkal folytatott kereskedelemmel foglalkozó szerv rendezett meg. A konferencia megrendezésének hátterében pedig Japán jelenlegi gazdasági helyzete áll. Ezen a területen döntő tényező a fizetési mérleg igen nagy aktívuma, ezért kibontakozott egy úgynevezett importot elősegítő program, céljuk tehát a behozatal különféle módon történő növelése. Ehhez kapcsolódik egy jelenleg adott lehetőség is, ez pedig a yen mostani árfolyama.

— Milyen lehetőségei vannak a szocialista országoknak áruik Japánban történő értékesítésére?

— Az importlehetőségeket a világ minden régiójában, így a szocialista országokban is igyekeznek kihasználni. Természetesen ilyen szempontból külön foglalkoztak a Szovjetunióval, és a kisebb KGST-országokkal, melyeket országoként egy-két ember képviselt ezen a konferencián.

A megfelelő exportálható árucikkek megtalálása elsősorban szisztematikus piacutató munkát igényel. Csak így találhatók meg azok az apróbb iyek, csatornák, amelyek kereszttől bejuthatnak a piacukra, mint az a korábbiakban már egy-egy alkalommal sikerült is. Ilyen jól exportálható termék például a méz.

— Van lehetőség az egyéb, tehát nem csupán mezőgazdasági, és élelmiszeripari területen is a piacra való bejutásra?

— Az ipar területén szintén fellelhetők olyan csatornák, melyeken át bejuthatunk a piacukra, és természetesen figyelembe kell vennünk, hogy az ő termelésükben sincs tökéletes arányosság. Ezért mindig akad egy-egy termék, amit szívesen importálnak, mint pl. tettek ezt az ultracentrifuga esetében is, darabját 20 ezer dollárért. Ezenkívül kooperációk létrehozására is lesz feltehetően lehetőség, ezt látszanak igazolni az utóbbi időben japán cégek által tett ajánlatok, javaslatok, főként az elektromos területén.

— A piacra való bejutásnál figyelembe kell venni az adott ország kereskedelmének különleges vonásait is. Japán esetében mik ezek a kereskedelmi sajátosságok?

— Japán kereskedelmi sajátosságait egyrészt a konferencia előadásain, vitakörain, más-

részt az áruházakban tett látogatások alkalmával folytatott beszélgetések során mutatták be számunkra. A hangsúlyt az importált fogyasztási, élelmiszeripari cikkek értékesítési csatornáira helyezték. Egy országhoz sem hasonlítható, igen hosszú, bonyolult az értékesítési lánc Japánban. Jelentős szerepet jutnak az úgynevezett kereskedőházak. Többek között a szocialista országok termékeit is zömében a kereskedő-

házakon keresztül adják el. Ami nagyon lényeges, hogy ezek a kereskedőházak a volu-menben igen érdekeltek, és a nagy volumen fontos számunkra, így ez a szempont számunkra sem figyelmen kívül hagyható.

A kereskedelmi hálózatról sok írásos anyagot kapunk, amelyekből szintén csak a belkereskedelmük sajátos struktúrája rajzolódik ki. Információs oldalról nagyon segítő-

késznek mutatkoztak, különböző könyveket, filmeket készítették a velük való üzletkötés módjáról, a kereskedelmi szokásairól és a témához kapcsolódó egyéb lényeges kérdésekről.

Az import növelését a belkereskedelmük bonyolult rendszerének oly módon történő áthidalásával próbálják elérni többek között, hogy az egyes áruházak importját közvetlenül növelik, ezáltal a termék könnyebben, közvetlenebbül kerül a fogyasztóhoz.

— Mi jellemző az áruválasztékra, az áruk minőségi színvonalára Japánban?

— A választékosság hatalmas, néha talán túl hatalmasnak is tűnik, ha figyelembe vesszük az egy főre jutó nemzeti jövedelmet. A kiskereskedelmi egységeknek minimális a raktárkészlete, úgy szólván nincs is, ennek oka, hogy az áruk minél gyorsabb eladására törekcsenek, és nagyon sok kisüzem szállít kis darabszámú árut az áruházaknak, melyet nem tárolnak, hanem gyorsan értékesítenek.

Az árszínvonal nagyon magas, pl. az élelmiszer- és gyümölcsfélések nagyon drágák. A drágaságnak több oka is van, néha lehet a már-már túlzásnak tűnő luxus, amire kifejező például, hogy egy kilogramm bélszín 110 dollárba kerül, igaz nem akármilyen, hanem amelyiket élő állat korában sórral itatták, sőt megszórták is. A drágaság más, realitásabbnak tűnő oka közé sorolható, hogy az iparból felszabaduló munkaerő a kereskedelemben kapott munkát, hatalmas lett az eladói létszám, tehát nagy a munkabérlényad a kiskereskedelmi árukba.

Az áruk egyébként kiváló minőségűek, nagyon fontosnak tartják a precizitást, a szép kivitelezést és a szép csomagolást.

A precizitás, szép kivitelezés szempontjainak említése nem lényegtelen, ha egy esetleges létrejövő kooperációra, illetve egyáltalán egyes áruk exportjára gondolunk.

— Milyenek a japánok, mint üzletemberek?

— Egy-egy döntésük általában lassan születik, aminek fő oka, hogy döntéseiket körkörös tárgyalások, hosszas megfontolások után hozzák csak, ez azonban teljes egyetértést tükröz már. A tartós partnerkapcsolatok kialakítására törekcsenek, és igen sokat adnak minden szempontból a megbízhatóságra, pontoságra. Egyáltalán nem merevek, sőt inkább barátságosak, és nagyon kerülnek a pereskedéseket. Végül pedig azt említhetném, hogy azon ritka piacok közé tartozik, ahol él, sőt gyakori a gentleman-ag-reement.

Horváth Nóra

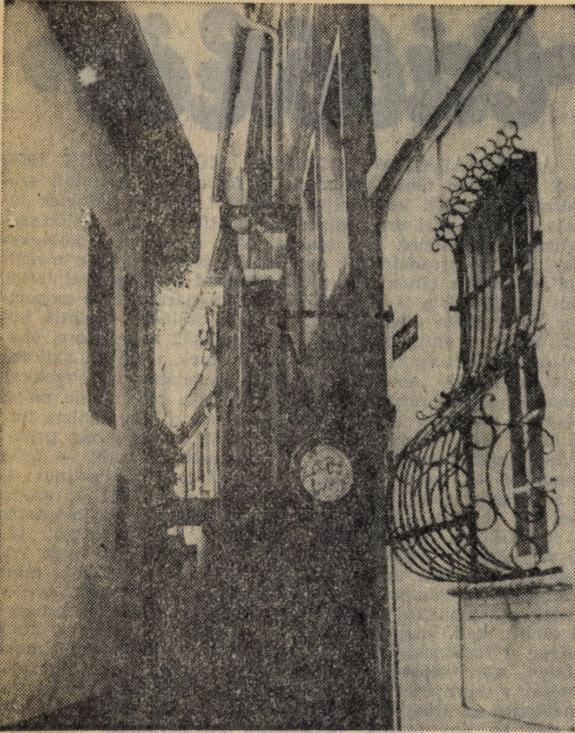

Jazzklub

Óriási tumulusz szerdánként a Közgáz jazzklubjában; jegyzedők ekkeseredett harca a bejutni akarókkal, hogy fizessenek; füstös, füledt helyiség. És nagyszerű közös örömeik.

A régi beatkoncertek rendszeres őrványseire már csak az „öregek” emlékeznek. A zene középszerűtlen funkciókból ma jelentős részt vállalnak át a zsúfolt táncházak és jazzklubok.

A közgázon november 8-ig még a Rákfogó a „házgazda”, Szakcsi Lakatos Béla, Lakatos „Bögöl” Béla, Németh János és Jávor Vilmos, a legrangosabb magyar csoportosulás tagjai példát mutatnak az embereket megozó örömteli zenélésből. Szerdánként a klubban művészet születik. B. K. T.

Pygmalion a Madáchban

Igen méltányolandó a Madách Színház immár évek óta megnyilvánuló törekvése, hogy az egész magyar színházi életre és a Madáchra jellemző morális darabok mellett másorra tűz egy-egy vérbeli vigjátékot, lehetőséget biztosítva a nézőnek az önfeléd, ugyanakkor magasszintű szórakozáshoz. Mástárszt ragyogó szerepeket kínál a komédiáznai (is) nagyon tudó szereplőgárdának.

Az előadásnak nagyszerű a levegője, az egész „stábón” érződik a nevetetés öröme. A darab indulása egy kicsit nehézkes. Öten-hatan vannak a színpadon, semmit nem tudunk: kik ők? Honnan, hová tartanak, és hogy együttléük véletlenszerű-e. Az eső miatti rohángálás ideges hangulata átragad a nézőre is. Ez a feszültség azonban Pickering és Higgins egymásra találásával véget ér, és ettől kezdve végig görögülékenyen halad a cselekmény.

Miként Pygmalion beleszeret az általa alkotott szoborba, úgy Higgins a fonetika professzora is szerelmes lesz Lizába, a kültelki lányba, akit ő tanított meg úri-nyelven beszélni. Higgins és Liza viszonyát az osztályellentét és a nyelvi különbség szabja meg. Az osztályellentét természetesen nem lehet felszámolni a nyelvi nehézségek leküzdésével, legfeljebb csak operatív (My fair lady). Ennek ellenére minden bizonnyal ez Shaw egyik legkönnyebb műve. Mindezek mellett a shawi morál (amely önmaga-

ban is szórakoztató) itt is fel-fel tűnik. „Nincs magában egy csepp erkölcsi érzék sem?! — Nem vagyok abban a helyzetben kérem” (mármint anyagilag). Vagy „Nem az a kérdés, hogy én gorombán bánok-e magával. Az a kérdés, hallotta-e, hogy valaha bárkivel is másképp bántam volna.”

Higgins és Shaw személyisége közt a hasonlóság nyilvánvaló. A világot kicsit kívülről szemlélő cinikus és ki-méletlen G. B. Higginset csak az teszi mégis bizonyos mértékig elfogadhatóvá, hogy mindezek mögött a tanításnak, illetve az irásnak mint munkának a sérthetlensége és elsődlegessége húzódik meg. Ez az elhivatottság követel kemény és olykor kegyetlen hangot, amelyet pazar humorral ellensúlyoz vagy épp fokoz.

A tanítást érzékelhetően emberformáló tudomány-nak tartja, és mint ilyet, tiszteli. Ugyanakkor közismert az a meghatározása: „Aki érti, tudja az csinálja, aki nem, az tanítja.”

Ez a kiismerhetetlen kettőség nagyon jellemző Shawra. Nem tudni, hogy mit mikor mond komolyan, és mikor gúnyolódik. Ezért minden színész óriási teret kap, hogy saját véleménye szerint értelmezze a gondolatokat. Huszti például mély tartalommal tölti meg a frázisnak tűnő alábbi részletet.

„Ha nem tudja megbecsülni, amit kapott, akkor kapjon azon, amit meg tud becsülni.”

(Mert nézzük csak a frázisgyártás egyik módját. Gondoljunk két fogalomra, képezzük őket össze, aztán fordított sorrendben is, és tegyük egy mondatból. Pl.: Többet ér a szerények elhivatottsága, mint az elhivatottak szerény-sége.) Huszti Higginset éppen ez a minden mondatot tartalommal megtöltő mély átélés teszi hitelessé. A megszokott-nál is nagyobb gondot fordít az artikulációra, de ez egy fonetika professzortól el is várható.

Jólesik Sulyok Máriát végre nem zsarnoki szerepben látni (Bernarda Alba, Bodnárné). A személyiségére jellemző határozottságot persze most sem számúzi a szereptől, de komédiázó készségét, fiatalos humorát olyan magas színvonalon szemlélteti, ahogy azt tőle megszoktuk.

Kiss Mari Lizája igen eleven hús-vér figura. Sajnos azonban a viszonylag csekély színpadi rutinnal rendelkező művésznőt nyomasztja Sulyok jelenléte. Hanghordozásában és mozgásában sem tud szabadulni Sulyok igen magasszintű, de mégiscsak egyéni játék-stílusának hatásától. Amikor kevésbé visszafogottan játszik, kevésbé figyeli saját alakítását, akkor élvezhetjük természetesen bájjal fűszerezett játékaiban legjobb pillanatait. Pickeringet Márkus nagyvonalú pontossággal ábrázolja. Mímikája és néhány bedlása eleményszámba megy. A többi szereplő közül Psota Irén és Haumann Péter kacagató alakítása emelkedik ki, habár

Haumann néha kicsit ráját-szik, de összességében mindkettőjüknek komoly szerepe van abban, hogy a néző az előadás után úgy érzi, hogy jót mulatoit. Ha azonban felmerül a nézőben a kérdés, hogy tartalmilag mennyit vehet át az tró gondolatai közül, akkor bizony zavarba kerül, hiány-érzete támad. Az érzelmeket, a szenvedélyt hiányolja.

Anatole France írja valahol: „Gonosz és ártalmas maj-mok az emberek. De szenved-nek, és ezért sajnálni kell őket.” De Shaw senkit nem sajnál. Sőt, mivel belőle hiány-zik a szenvedély, de másban sem veszi észre. Viszont olyan racionális és olyan logikus, hogy az olykor lebilincselő. Pontosan látja a felszíni jelenségeket, de azok egy fontos determináló jelentőségű moti-vumát az emberi érzést, a szenvedélyt nem ismeri, en-nek következtében nem hatol le olyan mélységeikig, amilye-nekre káprázatos logikája és elemzőkészsége révén hivatott lenne. Ezt Kosztolányi így fog-galmazta meg: „Fenn a bakon üldögél G. B. Shaw Európa hőrihorgas vén bohóca, mint a kocsis. Sokszor szeretnék oda-kilátni neki: Hé, bácsi! Zab-ba mennék a lovak. Hé bácsi! Hová vezeti a darabját, az emberiséget, a szénásszekeret? Hé bácsi! Tessék vigyázni, mert lepotyog az a sok-sok öt-let! Az öreg kocsis bizonyára csak legyintene: „Sebaj úcsém, ha leesnek oda hullanak, ahon-nan főlsegedtem — az út szélére.”

Lux Walter

Szilágyi Domokos versei

Két éve, 1976. november 1-én halt meg Szilágyi Domokos, az utóbbi évtizedek egyik legnagyobb magyar költője, a romániai magyar irodalom igen jelen-tős egyénisége.

A szavakból verset konstruálni, precízen, pontosan építeni a tökéletes, ledönthetetlen vers-várat, ő tudott igazán; versmérnöknek is nevezték.

Hányatott élet, betegség, korai halál jutott részül: de műve áll, verseinek birodalmát felépítette.

A napokban jelent meg hátrahagyott verseinek gyűjteménye, Tengerparti Lakodalom címmel. Az ok-tóberi Új Írásban szép tanulmány foglalkozik költé-szetével.

B. K. T.

Feszülő ideggé

Feszülő ideggé sodort, mi átment rajtam, ami volt: sodortak álmatlansággá vásott nap kis megalkuvások,

a kín, hogy tisztán tudjam magam — mert a jónak nagyobb ára van! — hogy hű maradjak azokhoz, akik hűk voltak hozzám, akik leszek.

Energiaforrás, mint hasadó urán, magam is vagyok — de nap nap után hatalmasabb, mert értelmes — tehát velem számoljanak előbb a diplomaták,

mert időm kevés, s fogatlan a kísértés, hogy olyanná pofozzon a mindent — megértés, ki az aláza-ra is ráér körömfeketényi szabadságért.

Szemből, halál

Öt óra. Itt a végső pillanat. Héjjasfalva felé szaladva szalad ki lovon, ki az apostolokén — mint e huszonhat és fél éves legény.

— Potomság! — mondja. Vagy talán nem is? Hísz fut bálvány, az öreg Bem is, akit szíve felől hordotta volt, bár nem értett egy sort se soha, sort, verssort, amelyet „oh, mon fiús” rovott — nem harci dobót helyettesítőt — éppen csak a tett váltott igévé. S elvégeztett.

Mert tett a szó, ő, tett, igen, csak arra bukik macskaköveken, s nem fegyver, csak fegyvernői gondolat buktatja orra jobb egek alatt.

S akkor a fiú hirtelen megáll (a civil órnagy): — Hát szemből, Halál!

Tószegi Tibor

Kopjafák

SZILÁGYI DOMOKOS EMLÉKÉRE

sokasodnak kopjafáink Házsongárd álomitta feledés — harag-verte lankáim fejfák szemöldökkfák kopjafák hófödte ködkupolák a,att forró szívek dobognak

sokasodnak kopjafáink szétgurulnak gyógyszerimeink s nincs egy óriási tű egy hatalmas cérnaszál melyre felfűzhetnének őket

ezek a gyöngyök a mi gyöngyeink értünk álltak ott nem tehetve másképp

szétgurulnak gyöngyszemeink sokasodnak halottaik csak gigászi kopjafák szurkálják az eget

A kollégiumi életnek talán legérdekesebb, legvonzóbb területét a kulturális programok jelentik — általában nemcsak a kollégisták, hanem mások számára is.

Biztos sokakat érdekel, hogy milyen előzetes tervek, elképzelések születtek az új DB megalakulása óta a Kinizsi utcai kollégiumban.

Ezekről a tervekről Lőkös Csabával a DB kultúrfelelősével beszélgettem:

— Olyan programokat szeretnénk szervezni, amelyek nem találhatók meg az egyetemi klubban, viszont mégis színvonalasak. Elsősorban az irodalmi és főleg zenei műsorok adják majd a kolezs-klub jellegét — de természetesen más programok is helyet kapnak. Az elmúlt években kialakult és bevált hagyományokat is szeretnénk folytatni.

— Milyen konkrét elképzeléseitek vannak?

— Időrendben ezeket a műsorokat tervezzük:

November közepén egy nigherial esttel kezdünk, amelyet nálunk illetve más egye-

Előtérben a zene és az irodalom kulturális tervek a Kinizsiben

temeken tanuló diákok rendeznek — sok hazai énekkel és táncal.

Szintén novemberben kerül sor egy hagyományos rendezvényre, a kollégiumi vetélkedőre. Egy-egy emelet alkot majd csapatot — előzetes, tré-fás feladatok után következnek majd a döntők.

December 4-én, Bánffy György tart előadást. Ugyancsak december elején ismét külföldiek — ezúttal latin-amerikai diákok — szerveznek zenés estet, amely dísz-cóval fejeződik be.

Lesz Mikulás-est is; ezen az emeleten egymást ajándékozzák meg.

Komolyzene-kedvelők számára különösen érdekes lehet az a műsor, amely zene-akadémistákból álló fúvós kvartett és fúvós kvintett szerepel. Erre az alkalomra meghívjuk Petrovics Emilt is.

A következő félév programjáról csak vázlatosan, időpon-tok nélkül:

Több előadást tervezünk; Koncz Gáborra, Ruttkai Évára, Darvas Ivánra gondoltunk ed-dig.

A zenei műsorok elég válto-zatosak lesznek. Szerepel köz-tük magyar folklór est; a Ze-neakadémiáról, a Vivaldi ka-marazenekar műsora; Rózsa Eduárdó, egy bolíviai száрма-zású fiú műsora, aki latin-amerikai táncokat, énekeket mutat be és tanít. Érdekesség lesz a Jam Sassin a la köz-gazdász címet viselő progra-munk. A zenei műsorok közül persze az Alamizsna együttes műsora sem marad ki.

A jövő félévben kerül sor a kolezs születésnap megrende-zésére és a kollégiumi Ki mit tud?-ra.

Szerepel még a programban Kecské Andrással pantomim művész műsora és — a sport-rajongók figyelmébe — az 1956-os melbourne-i olimpián részt vett sportolókvaló tá-lálkozó.

Azt hiszem ennek a színes programnak a megvalósulása nemcsak a DB-n múlik, ha-nem rajtunk többi kollégistá-kon is; egy-egy műsor szerve-zésében propagálásában mi is tudunk segíteni.

Fodróczy Annamária

VISSZA AZ ÚJHOZ

Bármelyik zenészt kérde-ztük a hazai utánpótlás-helyzetéről, közlegyintés vagy néhány sajnálkozó mondat volt a válasz. Pedig néhány éve lehetőség nyílik a jazz szerető és hivatású választó fiatalok számára, hogy ne csak ösztönösen, hanem szervezett keretek között próbálják megalapozni jövőjüket. A „Konzi” — a jazz tanszak — volt a „szülőhelye” a Lakatos Antal kvartettnek is. Itt ismerkedtek meg egymás ze-néjével és itt nyílt először alkalmuk a „fiatalos” kezdemé-nyezésre. Grizt Péter (dob) másodikos, László Tiborc (bő-gő) és Gárdonyi László (zon-gora) pedig végzős hallgatók. Tónika jelentősebb zenei „múlttal” rendelkezik, túl van már pályafutása kezdeti si-kerein és buktatóin. A nyá-ron Totó Blanke-val, az is-mert gitárossal turnézott és szerzett új tapasztalatokat, amely nagyban hozzájárult az együttes zenei elképzelésé-hez. Kizárólag saját számai-kat adják elő, amellyel ön-álló, egyéni stílus kialakítását szeretnék elérni.

„Az Ornette Coleman, ille-tve Keith Jarrett által fémjel-zett úton szeretnénk haladni, a hagyományos, fél-avantgar-de jazz hívei vagyunk” — mondják.

Coleman a 60-as évek, Jar-rett pedig napjaink kiváló ze-nésze, akik jelentős hatást gyakoroltak a jazzra. Alt-szaxofon, illetve zongorajáté-kával mindkettő iskolát ve-rementett, improvizációs tilá-guk a szakértők szerint egye-dülálló. Keith Jarrett immár három éve a világ legjobb jazz-zenésze a Jazz Fórum szavazatai alapján. „Anti-electric” kampányával hadat üzent az elektromos hangsze-rek, véleménye szerint „ne befolyásoljuk a közönséget, mert azt kell hallaniuk, amit mi játszunk!”

Hasonló ennek a fiatal együttes tagjainak a vélemé-nye is: „Manapság a vezető zenei nagyhatalmak koncert-pódiumain egyre inkább a hagyományos standard jazz hódít. Lassanként eltűnnek az elektromos hangszerek, visszatérünk az akusztikus zene világába. A funky jazz „elvirágzott, nem volt sokkal életképebb mint a „free.”

„Egy ideig a jazz könnyebb válfajai és az igényesebb könnyűzene mintha közele-dett volna egymáshoz hang-szeres, illetve ritmikai szem-pontból most megint távolod-

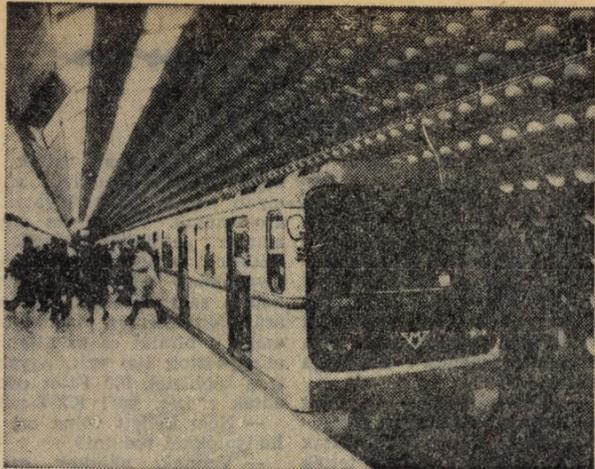
nak egymástól. Közben persze új ötletek, új hangszerek épültek be egyikebe is, másík-ba is. Tónikák nem kis fel-adatra vállalkoznak. A kö-zönség sajtátva figyelte idá-ig a hangszer és erősítőhe-gyekkel felvonuló együttesek-et, kissé hozzászórtak a „varázslathoz”. Az igazi hangszeres tudást azonban nem itt lehet bebizonyítani, hanem úgy, ahogy ez a négy fiatal már megtette egyszé-rűbb, tisztább eszközökkel és semmivel sem kisebb hatás-sal.

„Amit mi szeretnénk elér-ni, az jóval szabadabb világ. Sajnos manapság kezd eltű-nni a jazz ad hoc jellege, nincs alkalmi aktualitása. A zené-szek nem szeretik a jam-ses-siont, pedig ilyen spontán fel-lépések nélkül elszigetelődnek egymástól. Néhány együttes nem a stílus, hanem egy-egy szám távlatában gondolkodik.

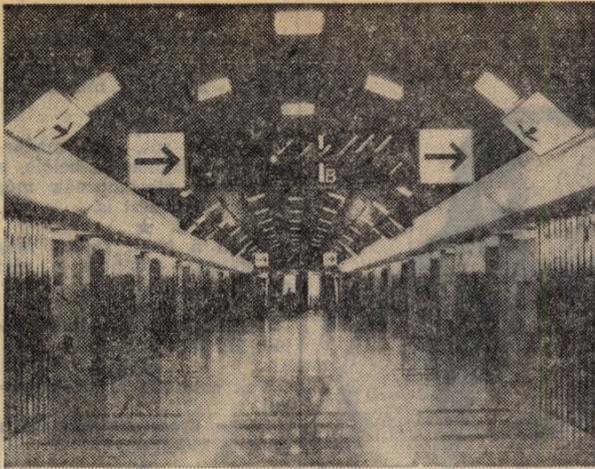
Az akusztikus zene kifino-multabb, halk, meditatív zenét jelent. Nem utánozni akarunk, most úgy érezzük, hogy ez a zenei irányzat lesz a meghatározó a jövőben. Számunkra ez jelenti az újat.”

Valószínű, hogy a közön-ségnek is...

V. S.

Augusztusban adták át a prágai Metró

„Mustek”, a prágai Metró új szakasza (Fotó: Balázs Gusztáv)

Távoliak közelről

Egyetemünkön jelenleg 41 első éves külföldi diák tanul. A világ különböző tájairól érkeztek: Kongótól Uruguayig, Afganisztántól Marokkóig, a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaságtól Görögorszáig jónéhány baráti szocialista és fejlődő ország képviselői magát ilyen módon hazánkban.

Közülük néhány diákkal beszélgettem hazájukról és jelenlegi magyarországi benyomásairól.

A törökországi kollégiumban összehoztam két ciprusi lánnyal. Chriso Polycarpon és Despo Avgouston a ciprusi kommunisták párt ösztöndíjjal érkezett hozzánk.

— Mi volt a feltétele az ösztöndíj elnyerésének?

— A jó tanulmányi átlageredmény. De elsősorban a pártban, illetve az Egyesült Demokratikus Ifjúsági Szövetségben végzett munkánktól függött a felvétel. Nagyon sok jelentkező volt, így tulajdonképpen nem is tudom, mivel érdemeltük ki ezt. Nemcsak pártösztöndíjjal, hanem állami ösztöndíjjal is tanulnak honfitársaink itt, akiknek nagyon szigorú és nehéz vizsgát kellett letenniük és természetesen nem marxista közgazdasági egyetemre, hanem műszakra veszik fel őket. Cipruson egyáltalán nincs egyetem, csak főiskola és a továbbtanuláshoz vagy pénz kell — nyugati egyetemre —, vagy pedig magasszintű tudás, illetve mozgalmi munka.

— Hogyan boldogultok a nyelvel és mi számotokra a legnehezebb tantárgy?

— Elég nehéz a magyar nyelv; az előadásokból keveset értünk, jegyzetelni meg szinte alig tudunk. A magyar diákok sokat segítenek, kölesön adják jegyzeteiket, amit azonban sokszor nem tudunk elolvasni. A legnehezebb tantárgy talán a matematika és nyelvi problémák miatt a politikai gazdaságtan.

— Milyen gyakran utazhatok haza?

— Ahogy kinek-kinek az anyagi helyzete megengedi. A hazautazás saját költségre megy, és ez elég drága, így a szülőknél még az egy-két évenkénti utazás fedezése is elég problematikus.

— Különböző programokat, politikai előadásokat szerveztünk, szocialista országokból hívtunk előadókat. Kéthetente lejártunk vidékre, hogy bevonzuk a falusi ifjúságot a politikai életbe. Pártunk programja is azt tűzi ki célul, hogy csak amikor a nép már megérett arra, akkor és fokozatosan léphetünk a szocialista fejlődés útjára.

— Nézd, negyed-ötöd évre eljutunk odáig, hogy ide tényleg az jön el, akit ez érdekel. A többiek alszanak, reggeliznek, vagy a könyvtárban más témákkal foglalkoznak.

Fluck Zsuzsanna

Egy „sima” előadáson

Egy ismerősöm ajánlotta a vilgázd, előadást az órales tárgyal.

— Miért, ki tartja? — kérdeztem.

— Nem tudom — felelte.

— És érdekes?

— Fogalmam sincs. Én nem járok.

★
Elég sokan gondolkoznak hasonlóan, állapíthattam meg kedden reggel a II-esben. Legjobb tudomásom szerint minden negyedévesnek szól — aki nem küll. keres —, és az V. éves népgazdászoknak is itt kéne lenniük. A jelenlévő 53 hallgató ennek hetede-nyolcada lehet. Miért ilyen kicsi ez a szám, vagy kicsi-e egyáltalán?

Az előadás a gazdasági integráció általános kérdéseiről szól, tulajdonképpen a jövő heti EGK-órát alapozza meg. Az előadó, Palánkai Tibor harmadik már ebben a félévben a katedrán, Nyilas József és Simai Mihály után. (A világgazdaság tanszék specialitása, hogy sűrűn váltják egymást az előadó oktatók — mindenki a saját kutatási témájából, vagy ahhoz közel álló területről tart így előadást.)

A bevezető gondolatoknál tartunk. Az integráció általános definíciója, indokoltsága, a tudományostechnikai forradalommal való kapcsolata a téma. Egyetlen zavaró körülmény a néhány késő elhelyezkedése, ami elég nagy zajt üt. Meg kellene már végre olajozni az előadók széksorait! Az első húsz perc elmúltával azonban ez megszűnik, s valóban semmi sem zavarja a koncentrációt.

Ekkor kezdődik a második szerkezeti egység tárgyalása: mi az integrációs folyamat lé-

nyege, tartalma? A folyamat több dimenziós, ezért vizsgálható az integráció és a nemzetközi munkamegosztás, a tulajdonviszonyok és a gazdaságkodás szféráinak kapcsolata.

A kifejtés világos, egyszerű, példákkal illusztrált. Külön felhívja az előadó a figyelmet a tulajdonviszonyok és az integráció tárgyalásánál a nemzetközi tulajdonnal kapcsolatos marxista és polgári nézetekre, a vitás kérdésekre. Jól megvilágítja az ezzel kapcsolatos KGST-n belüli problémákat is. A különböző vélemények ismertetése után kritikailag összegzi a vita lényegét, bebizo-

nyítja, hogy a nemzetközi vállalatok a szocialista integrációnak is objektív, szükségszerű szereplői, s a fejlődés érdekében ezeknek megfelelő mozgásteret és ösztönző rendszert célszerű kidolgozni.

Eddig jut el a tárgyalás a cseppet. A szünetben megkérdezek egy-két diákot:

— Hogy tetszik?

— Klassz. Logikus, érthető, mi kell még?

— Erről a témáról nem lehet szenzációkat mondani. Összefogott, jól jegyzetelhető a szöveg. Szóval semmi különös. A szünet után az előadás

zökkenő nélkül folytatódik ott, ahol abbamaradt. Közben meglepetten állapítom meg, hogy a hallgatóság nemhogy csökkent — mint ahogy ez szünetben szokásos —, hanem valamilyen növekedett. A második félidő túlnyomó részét a polgári integrációs elméletek tárgyalása képezi. Különös hangsúlyt a vámonió-elméletekre. A kérdés tárgyalása nem szerepel a tankönyvben, így ez külön érdekes. A nézetek ismertetését rögtön követi a bírálat, a gyenge pontok kiemelése, egy-egy példa, ahol szükségesnek látszik. Nem marad el egy-egy irányzat fő képviselőinek nev szerinti említése sem.

Az idő kicentizett, az utolsó percig van mondanivaló, de az óra nem tart, csak a kicsengetésig, amikor Palánkai Tibor egy biccentéssel elhagyja az előadótermet. A hallgatók is szedelőzködnek. Véleményük nem változott; az eddigi legjobb vilgázd. előadást hallották ebben a félévben — állítják. S, hogy miért „csak” ennyien?

— Nézd, negyed-ötöd évre eljutunk odáig, hogy ide tényleg az jön el, akit ez érdekel. A többiek alszanak, reggeliznek, vagy a könyvtárban más témákkal foglalkoznak.

★
Valóban igazas volt a szünetben az egyik hallgatónak: ezen az előadáson tényleg nem történt semmi különös: az előadó jó előadást tartott, a diákok figyeltek és jegyzeteltek, ebből a témából biztos könnyen készülnék majd fel a vizsgára. Sok ilyen „sima” előadás kell még, amíg mindez olyan általánossá válik, mint kívánatos volna, s akkor valóban nem lesz ebben semmi különös.

— már —

EZ MÁR AZ ŐSZ...

A felvételt készítette: Balázs Gusztáv

Útikalandok '78

Régi vágyam teljesült a nyáron: Nyugat-Európában tölthettem egy nagyon szép hónapot. És nem is kellett egyedül mennem, hárman utaztunk, ketten lányok, és egy fiú alkotuk a közgaz-triót. Ez a hónap tele volt élményekkel, sztorikkal, ebből szeretnék most továbbadni néhányat azzal a reménnyel, hogy nemcsak minket szórakoztat.

Salzburg gyönyörű város. Mэгhozza mi szerencsésen, éppen ki is fogtuk az Űnnepi Játékokat, így teljes szépségében mutatkozott. Az utcák, terek zenei világnagyságok nagyméretű színes képeivel, és lépten nyomon lehetett vásárolni (akinek volt pénze) jobbnál-jobb lemezeket. Mi még itthon elhatároztuk, hogy az Űnnepi Játékok legalább egy előadására mindenképp megpróbálunk bemenni. De hogy? Találkoztunk egy Ausztráliába szakadt hazánkfiával, aki épp újságot, hogy 120 dollárért (!) vett jegyet az egyik előadásra, de ez még közel sem a legdrágább. Barátnőmet meglepték egy jeggyel az esti előadásra. En gondoltam, majd odamegyek kezdés előtt, csak be tudok jutni. De ahogy érkeztek az emberek ruhaköltevényekben, nagystélyekben, reményem egyre lanyhult. Ott keseregtem a fal mellett, mikor odalép hozzám egy szimpatikus fiatalember, és kérdez valamit angolul. Minthogy ez is azok közé a nyelvek közé tartozik, amit nem beszélek, így egyre csak azt hajtogattam: „bilet, bilet”. Mire ő egy elegáns mozdulattal, mosolyogva előruzta zsebéből egy jegyet, odaadta, majd elkészönt és eltűnt. Még szinte megköszönni sem tudtam neki ezt a kedvességét. Végül, így mindketten, barátnőm is, én is, ingyen jutottunk be a Festspielhaus egyik hangversenyére, Gidon Krémer nagyon szép zenekari hegedűestjére.

Innsbruck. Egynapos itt-tartózkodás után, vonatunk éjjel háromkor indult tovább. No, de mit csináljunk addig? Menjünk discoba, jött a ragyogó ötlet. Nem számított drága helynek, ahová mentünk (a belépő 20 schilling), de a közönség nagy meglepetésünkre, rendkívül elegáns volt. Hogy hány farmer láttam, azt egy kezemen meg tudtam volna számolni. A lányok között pedig még a nadrág is ritka volt. Ezt látva, mi csak úgy a fal mellett mertünk beosonni a foltozott farmerünkben. És mégis: még le sem ültünk, máris felkérték minket. De így is kicsit kínosan éreztük magunkat. A discóban az ott töltött öt óra alatt nem maradt abba a zene, nincs olyan, hogy a disc jockey szünetet tart. A tánc

ugyanaz, mint nálunk, ami feltűnt, hogy a lassú számokat diszkrétebben táncolják. Sajnos hamarosan borzasztó álomság jött ránk, hol az egyikünk, hol a másikunk feje kezdett lejjebb bukni, próbáltuk egymást élesztgetni, több-kevesebb sikerrel. Fél kettő után aztán nem bírtam tovább és álomba szenderültem. Ilyen sem volt még, hogy discóban elaludtam volna.

Lidércálmomnak beillő éjszakát töltöttünk a Wiener Wälderben. A vonatra a legtöbb ajtón fel sem lehetett szállni, ugyanis a peronon, a földön, egymás hegyén-hátán ültek az emberek, persze zömmel fiatalok. Az útból, körülbelül két órát mi is a peronon ücsörögve töltöttünk. Később sikerült egy helyre lecsapunk a vagon folyosóján a földön. Itt elő is kaptam kis hálósákomat és nem törődve semmivel, lefeküdtem és alig egy perc múlva már aludtam is. De alvódomat gyakran megzavarták. Jónéhányszor arra neszeltem fel, hogy belémrúgtak, vagy épp a kezemre léptek. De a csúcsnak az számítot, amikor a kalauz a lábával fejemet enyhén meg-rúgdosva, nem a legbarátságosabb hangon kiabált le a földre: „Passecontrolle”. Azt hiszem, a kutyákkal szoktak hasonlóan bánni, legfeljebb a passecontrolle-t hagyják el. Mit el nem visel az ember egy ilyen úton?!

Nizzában három éjszakára szálltunk meg egy szállodában. Persze, ha azt mondom: Nizza és szálloda, erre, gondolom, senkinek sem támad olyan asszociációja, amilyen a mi szállodánk volt, ez ugyanis egy halpiac közepén állt, azaz inkább rogyadozott. A szobánk, amiben hárman laktunk, alapterületét tekintve, körülbelül 3x2 méteres lehetett, és ajtaja volt, de ablaka nem. Különbben, ha jól meggondolom, mi szükség az ablakra? Legalább nem jött be a halszag. Hogy az egyszem franciaágy olyan volt, mint a teknő, befelé lejtett, az már szót sem érdemel. Hogy mégis miért laktunk itt? Mert nem volt drága. (Tízennegy frank fejenként egy éjszakára.) De szállodánkban kívülre, körülbelül két perc múlva, csodálatos főutcaira érkeztünk. Pálmásor tárult elénk, és ha pár percet gyalogoltunk, elértük a tengert. Lakóhelyünk körülbelül három sarokra olyan parkolóház állt, amelynek még a tetején is voltak pálmák. Sétáltunk éjszaka a tengerparti szállodasoron, ahol akkor van a legnagyobb élet. Hallgattuk kerítésen kívülről Johnny Holliday koncertjét és néztük a tengerpart elegáns forgatagát. Vannak kontrasztok nyugaton!

Genfből egy éjszakai út után jutottunk el a Rivierára. A vonatra beszállva, gyorsan lefoglaltunk hárman egy kupét, hogy tudjunk aludni. A két szemközti ülésen, mi a két

lány fekdűtünk végig, a velünk utazó fiú „feláldozta magát” és ő a földön hajtotta álomra a fejét. De úgy fektettük, hogy a feje az ajtó felé legyen, hogyha bárki belép, biztos, hogy beleszúr, mire ő felébred és így nem tud senki semmit elvinni a cuccunkból. Ez volt a tervünk, és nyugodtan elaludtunk. Reggel felébredve, veszem a „kis” hátizsákomat, és nyúlok a polcra a neszeszeremért, csak épp a neszeszer sehol. Dúltan kerestük mindenhol, majd ernyedten rogytunk le az úlsre. Mindhármunk következtetése ugyanaz volt: valaki trombitának nézte és megfújta. De ez a valaki légtornász lehetett, hogy a barátunk fejébe való rúgás nélkül sikerült meglovastania a polcra a táskát. Az más, hogy a gutaütés kerülgethette, mert se pénz, se útlevél nem volt benne, kizárólag piperecikkek...

Párizs gyönyörű hely. Ha szépségeit akarnám elemezni, ahhoz egy külön újság kéne. Így csak annyit, hogy valóban „megér egy misét”. Viszont a híres párizsi Metró volt egy emlékeztető élményünk. A Pigalle megállónál nagy tömeg készült leszállni. Az ajtók kinyílnak és még mielőtt az utasok kiszálltak volna, egy fiú felugrik és befúrja magát a tömegbe, majd azt látom, hogy a nagy rumliban, tüllekedésben, gyors mozdulattal benyúl egy középkorú férfi nadrágjának farzsebébe. Jöideig nem tudtam napirendre térni az ügy fölött. Ilyet ugyanis még nem láttam, mind a következő napig, amikor is ugyanezt csinálta egy körülbelül tizenkét éves kisfiú. Hát ez is Párizs.

Nyugat-Németországban alkalmunk volt részt venni az Unsere Zeitung egy ünnepségén. Egy gyár mellett tartották, a teret a munkanélküliek lakásai vették körül. Mondhatom, nem volt szívderítő látvány. A kétnapos ünnepségen általában zenei program szerepelt. A bódékban szocialista országok árucikkeit árulták. (Fölfedeztünk például több magyar lemezt.) Minket egy kommunista érzelmű fiatal pár vitt el ide. Elmesélték, hogy üldöztek náluk a kommunistákat, és ők sem mernek belépni a pártba, mert ha ez kitudódna, elvesztenék az állásukat. Noha van törvény arról, hogy a kommunista szemléletű emberek is ugyanúgy kaphatnak állást, ez csak papírforma. Valójában rendszerellenesnek nyilvánítják, és nem alkalmazzák őket.

Még sorolhatnék itt jónéhány élményt, de sajnos a hely véges. Záróskul csak annyit, hogy mikor megérkezésem napján szüleim megkérdezték, hogy mikor mennék el ilyen útra legközelebb (ezzel kívánták lemérni, hogy sikerült a nyaralás) a válaszom habozás nélkül annyi volt: holnap.

Geszti Margit

